Sgéulta na bhFianna

Micilín Mac Donnchadha

Cárna

Baisteadh Finn 7 an Cos ar Deanadh Rí Dé.

Bealach na Trágha

Leomhan Dalta Rí Lochlannach

An Dearg Mór

Caitheadh na bPunan.

"Caitheadh na bPunan" a d'fhág Réidh na Fianna.

An Céud Sgéul

Baisteadh Finn agus an Cos ar Deanadh Rí Dé.

Bhí an féin ina dá gcuid ar dtús
na Clanna Bóirne agus na Clanna Baoighill.
Thosuigh siad féin ar a chéile ansom ag
iarradh an maighistireacht a bheith ag ceann
eicint acab. Buaileadh na Clanna Baoighill
agus marbhuigheadh iad. Bhí athair Fionn Mac
Cúil pósta ag inghean Rí Dé na Clanna
Bóirne agus marbhuigheadh sa troid é. ach
de Clanna Baoighill ba sheadh athair
Fionn Mac Cúil. Bhí an inghean seo-sí
sin máthair Fhionn - le h-agaidh clainne agus
Cuir a h-athair féin suas i mbarr i tighe i le
faitchios go bhfanfadh duine a bhí de na
Clanna Baoghaill beó. Bhí máthair Cúil beó
Séurd abí innte sean bean agus ní raibh
suntas a bhit dá thabhairt di ach bhí sí
a faire na cúirte ariain gur airigh sí
máthair Fionn le h-agaidh páisde. Bhí

áirḋeal ag máṫair Fionn freisin mar ḃí
fios aici go mbeaḋ máṫair Ċúl a faireaḋ
ar a bpáisde agus bí sí leis an páisde a
ċur amaċ aici. An oiḋċe ar rugaḋ
Fionn fuagruiġeaḋ amaċ ag an tsean
bean go raiḃ cúpla ann agus dubairt
sí duine acab a ċur amaċ aici agus
an duine eile a coinġbeál do'n rí.
Caiṫeaḋ duine acab (Fionn) amaċ
ṫríd a bfuinneóg agus ġab sí 'na
napron é. Ṫug sí léiṫi anson go
dtí abainn é go dtí an áit a raiḃ
easa 'san abainn. Caiṫ sí amaċ ag
uaċtar na h-easa é agus ċuaiḋ sí féin
ag íoċtar na heasa, bí easgan ins
ċaon láimh leis. Nuair a ṫáinig sé ċoim
fada léiṫi. "Tá súil am go ndeanfaiḋ
tú gaisgiḋeaċ" adeir sí. Ṫug sí léiṫi
anson é go ndeaċaiḋ sí isteaċ 7
gcoill. Nuair a ~~[illegible]~~ ċuaiḋ sí isteaċ

sa geoill bí siúinéara istiġ Roinne a
gearaḋ amáiḋ le beiṫ déanaim a ċuid
troscáin ḋó féin. "bíol tá súil am"
adeir sí "ó ṫárla go bfuil an ḃdarnais
ad go ndéanfaiḋ tú áit ḋom féin agus
ḋo'n ṗáisde isteaċ faoi bun crainn".
"Déanfad" adeir sé. Nuair abí an
áit déanta "tá áit beag anseo"
adeir sí "atá 'sa mbealaċ ar mo
ċloigeann agus tabair ḋom an tál
go mbainfiḋ mé as i mbealaċ í." Ṫug
sé ḋí an tál agus 'séurḋ a Roinne sí
an cloigeann a sguabaḋ ḋó féin. Bí
sí a tóigeál suas an ṗáisde ansoin ċoin
ṁaiṫ agus ḋ'féad sí agus bí sí a fáġailt
congnaim freisin ó'n ṁáṫair - bíoḋ an
ṁáṫair a teaċt a breaṫnuġaḋ ar i
bpáisde. bí sé a teaċt suas ariaim go Raib sé
i ndon a ḋul ina stóicín ar a mbáire
a bíoḋ ag a ṫáṫair-mór. Ṫeiġeaḋ a

máṫair-mór a breaṫnuġaḋ air ċuile lá ⁊
uil taoḃ a biṫ a ṫóigfeaḋ é naċ
gcuirfeaḋ amaċ an báire. Ḃí sé ar
siúl áirsin ó lá go lá go dtí sa deire an
lá seo gur cuireaḋ an méid a ḃí sa bpáirc
ar faḋ an aġaiḋ agus ċuir sé an báire
amaċ orrṫab. Ṫáinig an rí sa bpáirc
agus dubairt sé "Cé ar an fírínneaċ
fionn ata a cur amaċ an báire ar mo
ċuid fear uilig". Ṫáinig an tsean ḃean
anseo agus ċuir sí fionn ar a
ḋrom. "Ná raiḃ maiṫ aḋ anois a
ḃodaig ṁóir" adeir sí "tá sé
baistiġṫe aḋ fionn mac Cúl". Lean
siaḋ anseo í agus ní raiḃ siaḋ indon
a teaċt suas léiṫi go dtáinig siaḋ sa
gcoill. Anseo "ta tusa tuirseaċ"
adeir fionn "agus tiubrfaiḋ mise
píosa tusa". Ċuir sé ar a ġualainn
í agus a cloigeann siar ar a ḋrom

Nuair a bí píosa déanta aige ṫug sé
faoi deara go raib sí ag éiriġe an
éadtrom, ḃreaṫnuiġ sé siar agus sé
a raib aige ḋí an méid ḋe na cosa
a bí annas ó na glúinib, bí sí squab-
uiġċe ar srúl ag na ġéagáin uaid ⁊
ugan fios ḋó féin. D'imṫiġ sé in
ḋiaiḋ a ċinn roimhe go dtáinig sé go
dtí an áit a raib an tSionainn ag
éiriġ. Bí teaċán beag ar ḃruaċ na
habainne ar nós bráca. Ṫáinig sé
isteaċ agus fear istiġ roimhe. D'fiarruiġ
an fear cé he, nó cé hí no cé ~~hat~~ h-oileán
é. "Níl fios am" adeir Fionn "aċ
innseóċaid me ḋuit é ċoin fada
agus tá fios am é." D'innis sé don
fear an soin an méid a bí fios aige
faoi na ṡaoġal. "Tá fios am-sa cé
ṫú féin" adeir a fear "is tú mac
Ċúil agus ba col ceaṫar Cúl agus uise-

Ní'l aon ḋuine beó ḋe'n ġionalaċ sin
Éirinn aċ mise agus d'éiriġ liom-sa na
h-aoba a tabairt liom. Aċ fanfaiḋ
tú in aonfaċt liom-sa go ceann
cúpla bliaḋain. Tá tú lag fós aċ
beiḋ tú do ríġ ar an féirm fós." D'fan
sé in aonfaċt leis go ceann cúpla
bliaḋain agus ḃí sé 'na fear ċairt
cíonn an uair sin. Ansoin dubairt
an fear leis "Tá obair mór ḋá deanaim
i gContae Cláir anois. Sé Gabal Mac
Bóirne atá 'na máiġistir ar a bféirm
anois. Tá siad a deanain oibreaċa
agus tá an obair 'gá leagan ortaḃ
ċuile oiḋċe agus ní'l sé ḋe misneaċ
aċa í fairead. Leanfaiḋ tusa an taoḃ
ṫiar ḋe'n tSionainn agus tiubarfaiḋ sí
amaċ díreaċ go dtí an áit a bfuil siad a
deanain na hoibre. Gabfaiḋ tú an Cainnte
le Gabal agus innseóċaiḋ tú ḋó cé tú

féin agus abróċfaiḋ tú leis go dtiocfaiḋ
tú féin a faireaḋ na hoibre. Déarfaiḋ
Seiseon má ṫeigeann go mbeiḋ tú do rí
ar a ḃféinn arís. Cé ar biṫ rud a ṫiocfas
ag leagan ná bíoḋ faitċíos a biṫ ort roiṁe.
lean é ċoiṁ fada is féadfas tú." Buaiḋ le
Fionn ansin. Bí sé a siúbal leis a tSionainn
agus sgeorr gur casaḋ fataċ leis agus
bradán marḃuiġṫe aige. "Tabair leat an
breac sin agus róst dom é fuis i gcúirt
sin ṫall" adeir a fataċ "agus bíoḋ sé
róstuiġṫe agat dom nuair a ṫiocfas mé
isteaċ gan ball ruaḋ na losguiġṫe a
beiṫ air". Ṫug Fionn leis a breac agus ṫug
sé isteaċ sa gcúirt é agus ṫosuiġ sé
'gá róstaḋ. Ní raiḃ sé a leigint daṫ a
biṫ ar a gcraiceann aċ an daṫ a bí air
ar dtús aċ sa deire d'éiriġ bolsgóid air.
Ḃrú sé a ṁéar ar a mbolsgóid agus
Dóġaḋ a ṁéar; Cuir sé a ṁéar ina

béul agus ċangail sé go smiur í. Sin é
an uair a ṫáinig an fios ḋo Fionn. Sé an
fios a fuair sé an t-am sin gur ċuma
ḋó cé'n ċaoi a mbruiġfeaḋ sé an ḃradán
ḋe ar a bpoinnte agus a dtiocfaḋ an
faṫaċ isteaċ go marbóċaḋ sé é. Breaṫnuiġ
sé os a ċionn agus ċonnaic sé clainne an
faṫaiġ os a ċionn agus fuair sé ~~an~~ ḋe
fios nár a dtugfaḋ sé leis a clainne go
leonfaḋ a faṫaċ é. Ṫug sé leis a clainne
agus d'imṫiġ sé agus nuair a ṫáinig a
faṫaċ isteaċ agus fuair sé an clainne imṫiġṫe
níor leig faitċíos ḋó é leonaċ. Bí Fionn
a siubal leis arís go dtáinig sé go dtí
an áit a raiḃ na Fianna ḋéanaṁ na
n-oibreaċaí. Ṫáinig. Ansoin an ċéad
fear arab a dtáinig sé suas leis
D'innis sé ḋó go b'é Fionn é. Ṫug
sé sin ċoin fada le gabail é.
"Bail anois" adeir a fear craicuġí

"láṁ le céile". Ruġ siad ar láṁ ar
a ċéile 7 ċraiṫ siad láṁ le céile.
Dubairt Gabal ansan go raiḃ an
obair 'gá leagan orraib. "Cé'n
ċiall" adeir Fionn naċ bḟaireann
sib í". "Boil" adeir Gabal "tá fios
ainn céard tá 'gá leagan agus tá
faitcíos orainn; tá fios ainn gur tarḃ
é." "Boil céard a ḋéanfas sib liom
sa má fairim í agus an tarḃ sin
a ṁarbuġaḋ". "Déanfaiḋ muid rí
ḋíot" adeir Gabal. D'imṫiġ leis
ansan agus d'ḟan sé a' faire na
hoibre céard abí siad a ḋéanaṁ
cúirt mór. 'S gearr go dtáinig a'
tarb, agus gur ċuir sé adarc faoi
ċúinne mór agus gur leag sé í.
D'éiriġ Fionn agus nuair a ċonnaic a
tarb é riṫ sé agus lean seisean
é. Ċonnaiġ an tarb a riṫ ná gur

bain sé amaċ an fairrge, ~~ċuaiḋ~~ ṫug
sé an fairrge air féin go ndeaċaiḋ sé
'sa snáṁ. Lean fionn é go raiḃ sé
suas ṫar a ḃásta agus nuair a ḃí sé
ṫar a ḃásta d'fill sé. Nuair a
ċonnaic an tarḃ a filleaḋ é "Ó"
adeir sé "is olc a fear ṫú nár lean
tuille mé. Dá leanfá mise go mbeaḋ
an tuisge a' dul isteaċ 'n do ḃéal
ní ḃeaḋ aon fear 'sa ndoṁan a
ḃeaḋ ċoṁ láidir leat. Aċ níl aon
fear 'sa doṁan ċoṁ láidir leat ó
do ḃásta síos. Siubailfiḋ mise leat
anois ċoṁ fada leis a' gcuirt agus
nuair a ḃeas muid ag a' gcuirt bainfiḋ
ṫú an cloiḋeaṁ ḋíom. Agus seo breán
buiḋe ḋuit agus nuair a ṫiocfas na
fianna ag a' gcuirt ar maidin sáċ a
breán 'sa gcloiḋeaṁ agus abair
leóṫab é ċaiṫeaḋ ṫar a' gcuirt agus

ní ċaiṫeaḋ a bfuil ḋe ḟir 'sa ḋoṁan
ṫar a gcúirt é. Nuair a ċluinfeas
sé orrṫab ansoin gaib tú féin ag
a gclóigeann agus bain an bréan
buiḋe as agus caiṫ trí nó ceaṫair
ḋe ċuarta ṫar a' gcúirt é. Cuir
a bréan buiḋe ann ansoin arís
agus ansoin glacfaiḋ siad faitċios
roṁat, agus ní mór duit iad a glacaḋ
faitċios roṁat mar má geall gabáil
féin p. ríoġamalaċt duit ní ċiubrfaiḋ
sé duit é. Mise do ṡean aṫair a
ṫáinig leis an méid sin a ċur amaċ
roṁat. Nuair a ḃeas an maigistirlaċt
7 a'd cuir fró tú mise go breaġ
graoiḋeaṁail. beiḋ an oiread faitċios
acab roṁat agus beiḋ ag sgolairí
roiṁe máigistir sgoile agus ní ḋéan—
faiḋ siad aon blas go deó aċ an
ruḋ a déarfas tú léiṫab." Nuair

a ṫáiniġ siad ar maidin "Tá an tarḃ
marḃ" adeir sé "agus an cloigeann
bainte de. Gaiḃiġí a leiṫ go bfeicfiḋ
mé cé agaiḃ fear is fearr a ċaiṫfeas
ṫar a ġūirt é." Ṫáiniġ fear acab
agus burc agus ṫáiniġ a raiḃ acab
ann sé ní ċorróċaiḋ a raiḃ acab ann
ḋe'n talaṁ é. Ċuaiḋ sé féin ansoin
agus ṫairriŋ sé an breán as agus ċaiṫ
sé trí no ceaṫair ḋe uaire ṫar a ġūirt
é agus ansoin ṡáiṫ sé an breán ann
aríst. Nuair a bí an breán sáiṫte
aige ann ansoin "Caiṫfiḋ mise an
tarḃ sin a ċur go graoiḋeaṁail" adeir
sé "ó ṫárla gur marḃ mé é mar níl
fios a'm cé'n bealaċ a bí leis." Cuireaḋ
an tarḃ ansoin ċoim graoiḋeaṁail ⁊
ċuirfiḋ fear a bíṫ ariaṁ. Ansoin ní raiḃ
rud a bíṫ a bí sé ráḋ leis na fianna
uaiḋ sin amaċ na raiḃ siad a

Ḋeonain.

2/8/31

(Sgríoḃ Peadar Ó Conċeanainn an ċuid eile de Sgéalta na bFianna uaiḋ Micilín i nGaillimh)

Caisleán Mion Toċ

An ċuid ar bain na flaiṫbeartaiġ
amaċ Conamara de Iarla Ċlann Riocaird

An t-Iarla mór abí ina ċomhnuiḋe ann
(Iarla Ċlann Riocaird) bí sé a ṫóiġeál
cíos ar Conamara agus ní raib i
gConamara uiliġ aċ flaiṫbeartaiġ (mar
a raib beaġán). An fear abí ansoin a
ṫóiġeál an cíos aige ċuaiḋ sé ṫart
agus ní bfuair sé pisinn cíos. Nuair
a ċuaiḋ sé sin abaile ansoin ċuir sé
an mac amaċ. An ċéud teaċ a dtáiniġ
an mac isteaċ ann bí cúlaċ [comhla] 'sa doras
agus maide bradaċ cíos faoin gcúlaċ [agus poll cíos faoi]
agus nuair a ṡeas seisean ar a gcúlaċ
ċuaiḋ sé síos 'sa bpoll agus níor féud
sé teaċt aníos gur baineaḋ an cloiġeann
de. Nuair abí an cloiġeann bainte
seabóde ṫug siad aníos é. Bí na
bailteaċaí ar fad cruinniġṫe ann

agus ċuaiḋ siad 'un crainnce le na
céile ce' acab a ṫiúbrfaḋ an cloiġeann
abaile ag an ṡtair. An fear a dtáinig
sé ar a ċrann an cloiġeann a tabairt
abaile ba as Mág Cuilinn é. Ṫug sé
leis a ċapall agus ċuir sé ~~tag~~ an
cloiġeann síos i mála agus ċuir sé
ar ċosaċ a capaille. Ní raib aon
bóṫar a ḋul isteaċ go Gaillimh san am
sin na aon droiċead ar abainn aċ
droiċead Sráid Naoin Doṁnic. Ċuaiḋ
sé suas Sráid Naoin Doṁnic agus
suas ṫríd a mbaile mór agus soir a
bóṫar beag agus bí cúl bóṫar ag
imṫeaċt as a' mbóṫar beag a ḋul
go Mionloċ agus ċuaiḋ sé an bóṫar
seo go dtáinig sé ag a ġeaislean.
Nuair a ṫáinig sé ag a' ġeuslean
bí an ċórna nua acab é. Bí
neart saiġdiur ann agus nuair a

Connaic siad an mála síl siad gur
mála óir a bhí aige agus bhí a lámha
suas scab agus leig siad isteach sa
gcúirt é. Níor stop sé ansin go ndeachaidh
sé suas ar a bpárlús gur leag sé an
mála ar a' mbord ag an a chair agus gur
shiubhail sé amach 7 go ndeachaidh sé
a' marcuigheacht ar a chapall agus gur
thug sé bóthar dí com tréan agus
d'fheadh sé an bealach a dtáinig é.
Nuair a fritheadh amach ansin céard
a bhí 'sa mála cuireadh na saighdiúir ina
diaidh. Siar ag Maigh Cuilinn a ~~fuaid~~ cuireadh an
capall ó shiubhal air a caitheamh léithí
agus tháinig seisean anuas de. Bhí
Gort tíghe na fola
na flaithbheartaigh ar chaon taobh dhen
bóthar ansin isteach go Gaillimh
agus níor fhág siad duine arlain de
na saighdiúir beo. Níor iarr an tIarla
aon pighinn chíos ina dhiaidh sin agus

bí Conamara saor ag na flaitbeartaig

2/8/31

Sgéal an Éin Órḋa

Baintreaċ a ḃí ann agus beirt mac aici agus inġean. Ní raiḃ aon ḃlas ó Ḋia aca aċ an méid a ḃí an ċlann mac a ṡaoṫruġaḋ a baint coille agus 'gá ḋíol ar a margaḋ. Ḃí siad lá ansoin agus casaḋ éan órálta leoṫab isteiġ 'sa gcoill. Ċuaiḋ siad a ríṫ ar an éan agus ḃí sé an oiḋċe nuair a rug siad ar an éan. Nuair a ṫáiniġ siad abaile ansoin ḃí an ṁáṫair as a ciall nuair naċ airgead déanta acab de'n ċoill mar ní raiḃ sí i ndon béili a ġléas gan a luaċ a ḃeiṫ aici. Ḃí an oiread cion acab ar an éan ansoin agus ḃí faitċíos orṫab go marḃóċaiḋ an ṁáṫair é. D'imṫiġ leóṫab agus ċuir ċuir siad isteaċ faoi ḃéal poca é ⁊ ċuir siad clár beag faoi ḃéal a poca

a bheaḋ a leigint gaoṫ isteaċ ag an éun. Nuair a d'éiriġ siad ar maidin breaṫnuiġ siad isteaċ faoin bpota ar an éun agus breaṫnuiġ siad ar ċaoi naċ n-imṫeoċaḋ an t-éun uaṫab agus bí ~~[illegible] [illegible]~~ ub óir beirṫe ag an éun. Ṫug an máṫair léiṫi ansoin agus ṫug sí ċoṁ fada le ceannuiḋe siopa í agus fuair sí neart airgid uirṫi agus d'féadaḋ sí béili maiṫ a ġléasaḋ ansoin. Maidin lá'r na báireaċ ansoin bí ub óir eile beirṫe aici agus ṫug sí léiṫi í agus ċuaiḋ sí ċoṁ fada leis a' gceannuiḋe siopa agus ḋíol sí í. An criomaḋ lá bí ub aici agus ṫug sí ċoṁ fada leis a gceannuiḋe siopa í. Nuair a ṫug sí an criomaḋ ub aige. "A bfuil a' t-éun sin a'dsa" adeir sé "a tá a breiṫ na n-ubeaċa sin". "Tá" adeir

sí. "Bíodh" adeir sé "má ṫugann ṫusa
t-inġean dom sa agus an t-éun sin
a ṫabairt de spré dí pósfaiḋ mé
í. D'imṫiġ léiṫi agus ċuaiḋ sí abaile
agus ṫug sí aiġe an inġean agus an
t-éun agus ar a ḃpoinnce agus a ḃfaca
seisean an t-éun pós sé an inġean.
Ar maidin lá'r na ḃáireaċ dubairt
sé le na ḃean (an inġean) an t-éun
a ṁarbuġaḋ agus an aob a ṫabairt
le n-ite ḋó. Nuair a bí an aob ar a
teine ṫáiniġ duine de na ḋreáċaraċaiḃ
a fuair an t-éun a ċaoineaḋ an éuin
agus nuair a ċonnaic sé an aob ar
a teine níor ṗinne sé aċ í ṡluġaḋ.
Nuair a d'iarr an ceannuiḋe siopa
an aob le n-ite dubairt sise gur ṡluiġ
duine de na ḋreaċaraċaiḃ í. "Má
ṡluiġ" adeir seisean "teiriġ ṫusa
abaile". Díbriġ sé abaile í. Ní raiḃ

aon ġnó aiġ a dreáċair ansoin a
taobaċċáil an tiġ mar ġeall ar an
ṁáċair agus d'imtiġ sé leis i ndiaiḋ
a ċinn Roibín. Casaḋ isteaċ i dteaċ
é. D'iarr sé lóistín agus fuair. D'fan
sé trí lá ann agus an lá ar imtiġ
sé ċuaiḋ bean a tiġe suas go dtí
na leabaiḋ agus fuair sí trí cansaċ-
áin óir faoi na ċloigeann. Ċuaiḋ sí síos.
"Leanaiġ an fear sin" adeir sí le
na clann fuair mé trí cansaċáin
óir faoi na ċloigeann agus má tá mé
beó d'iṫ sé aob an éin órda agus
níl aon maidin ċuinf béas sé beó
naċ mbeiḋ cansaċ óir faoi na ċloigeann".
Ċuaiḋ siad ina diaiḋ agus nuair a ṫug
siad ar ais é. "Ar iṫ tusa aob aon éin"
adeir sí. "~~Sin~~" "D'iṫeas" adeir sé.
"Sin é an t-éan órda" adeir sí.
'Fuair mise trí cansaċ óir faoi do

ċloisgeann tuidlu agus níl aon ṁaidin an
faḋ is beas tú beo naċ mbeiḋ ean ġaċ
óir faoi do ċloisgeann". "Ṁáis mar sin é"
adeir sé "bíoḋ na trí ċinn sin aiḋ
sa beiḋ mo ḋóiṫin a'm sa." "Ba
ṁaiṫ liom tú ċur ar tairleaċas"
adeir sí. "Beiḋ mé féin airleaċ feasta"
adeir sé. Bí sé 'ġ imṫeaċt leis ansoin
agus a cruinniuġaḋ a ċuiḋ airgiḋ.
Oiḋċe biṫ bíoḋ sé ar lóistín ansoin
sé'n ċuiḋ maiṫ a ḋeanfaḋ sé an
eanġaċ a ṫóiġeál. Bí bean ann
ansoin ~~anaib~~ caiṫíleadóir a sórt
maluiġeaċt éicint le imirt ċártaí
aici agus ní raib sí fáġáil pisinn ag
duine biṫ a bí teaċt ċoṁ fada léiṫi.
Ṫáinig seisean ċoṁ fada léiṫi agus bí
sé tabairt neart imeartas ḋi. Dubairt
sise léiṫi féin ansoin "níl aon fear
beo a ċoinneoċaḋ imirt liom-sa aċ

fear a ḃeaḋ a ḋeanaiṁ airgiḋ ḋe
má tá mise beó tá aoḃ an éin
órṫa iṫte a'ḋ sa. Aċ má tá ní
béiḋ mór an aḋair go mbeiḋ sí iṫte aim
sa." D'imṫiġ léiṫi agus ṫug sí neart
óil ḋó oiḋċe. Ṡíl sé naċ nḋeanfaḋ
sé taḋa air aċ ċuir sí ar meisg
bí an t-ól ċoim láidir sin. Nuair a ḃí
sé ar meisge ċuir sí isteaċ i
leabaiḋ é agus ṫug sí purgóid
ḋó a ḋ'iompóċaiḋ a goile. Tosuiġ
sé ċur amaċ ansoin agus ḃí sí
a faire air ariaṁ gur ċuir sé
amaċ an aoḃ agus ṡluiġ sí í.
Nuair a ḋ'eiriġ seisean ar maiḋin
b'éigin ḋó imṫeaċt leis agus gan
an oireaḋ aige agus ḋéanfaḋ torran
ar leic. D'imṫiġ leis ansoin gur
casaḋ garaṁeadóir leis a mbioḋ sé
a caint go minic leis. "Cé'n

sórt coír é sin ort." adeir an
gaṙaíḋeadóir" ḋe ḟear a ḃí ċoṁ saiḋḃir
leat. Cuirfiḋ mé geall gur ṫeangaiḋ
an cailín leat gur ċuir sí coír
éiriṫ ort gur ḃain sí ḋíoṫ an
aoḃ a ḃí sluigṫe aiḋ." "Cuir sí"
adeir seisean. "B'féidir go gcuirfinn
sé an do ċuid airgid fós tú"
adeir a' gaṙaíḋeadóir. Ṫug an
garaíḋeadóir culaiṫ éadaiġ aige.
"Cuir ort í seo" adeir sé. Ṫug sé
ciseán úḃall isteaċ aige. "Bí ag
iṁéaċt ṫart a ḋíol na n-úḃall seo"
adeir sé. "Coiṁniġ súil ṁaiṫ ar an
úḃal mór seo go dteasfaiḋ tú ag
tiġ na mná sin. Beiḋ a cloigeann
amuiġ ċrí fuinneóg ṫuas i mbarr
a tiġ." "Caiṫ aníos ceann ḋe na
húblaí sin ann 'á ḋéarfas sí go
bḟeicfiḋ mé b'ḟuil siad milis." Caiṫ

Suas an tubáll mór seo aici. Tá
sé an milis agus Ċom maiṫ agus
beas an greim deirneaċ iṫte aici
beiḋ péire adarca móra fásta uirṫi
agus ní beiḋ sí a ndon a cloigeann
a ṫarraingt isteaċ tríd a' bfuinneóg.
Ċom maiṫ agus d'feicfeas tusa na
hadarca fásta uirṫi ṫeara Ċom
fada liom sa." D'imṫiġ leis a díol na
hubáll go dtáiniġ sé Ċom fada léiṫi sé
agus a cloigeann amaċ tríd ~~barr~~
fuinneóg i mbarr a ṫiġ." Caiṫ anios
ceann ḋe na húblaí sin aim" adeir
sí go bfeicfiḋ mé a bfuil siad milis".
"go deimin níor iṫ tú ariaṁ* níos milse"
adeir seisean, a Caiṫcaim an úbla
mór suas aici. Ṫosuiġ sí ag iṫe an
úbla agus nuair a bí an greim deirneaċ
iṫte aici bí péire adarca Ċom mór le
adarca fiaḋ ~~rice~~ ~~ar~~ fásta uirṫe agus ní

Raiḃ aon amarc aici le fáġail ar san.
"Ṫáiniġ sé ar ais go dtí an garaḋadóir
"ḃfuil na hadarca fásta ar uirċi"
adeir a garaḋadóir. "Tá" adeir sé.
"Seo culaiṫ éadaiġ duit. Gaḃ ar ais
go dtí í arís mar aċneóċaiḋ sí ṫú.
Seo uḃall eile duit. Beiḋ an teaċ láin
le dochtúirí ag iarraiḋ na hadarca
ḃaint dí. Gaḃ suas i mbarr a tiġe.
Fiafruiġ dóiḃ a ḃfuil siad i ndon na
hadarca a ḃaint dí. Déarfaiḋ siad
san naċ ḃfuil. Abair ṫusa go ḃfuil tú
féin i ndon ga mbaint dí. Ḃí cuir
síos as barr a tiġe ar fad iad. Taḃair
an t-uḃla le n-iṫe dí agus nuair a ḃéas
an t-uḃla iṫte aici beiḋ na hadarca
imiġṫe dí. Beiḋ sí an-tuirseaċ
ansoin agus nuair a ċuirfeas tú
sa leaba í seo gráinne púdair
duit agus taḃair dí le n-ól ar gloine

fíon é agus iompóċaiḋ sí ṫart a
ċur amaċ. Bí tusa a faire go
gcuirfiḋ sí amaċ an aob agus sluig
í. Ní féudfaiḋ sí tada a ḋéanaṁ
ort níos mó." D'imiġ leis ansoin
agus ċulaiṫ doċtúra air go dtáiniġ
sé ag a teaċ. Bí an áit lán le
doċtúirí. "Â bfuil sib a féudaċtáil
na ḣadarca a baint ḋí" adeir sé.
"Níl" adeir siad. "Goil gaibigí síos
as seo" adeir sé agus bainfiḋ mise
ḋí iad. Ċuaiḋ sé suas ansoin agus
ṫug sé úball ḋí. Bí sí breaċnuġaḋ
ar an úbal ansoin. "Úbal a ċuir orm
ċeana é" adeir sí. "Má seaḋ" adeir
seisean bainfiḋ sé ḋíoc aríst é." D'iṫ
sí an t-úbal ansoin agus ṫuit na
ḣadarca ḋí. Ṫairrniġ sé isteaċ ansoin
í agus í nach mín marb. Sín sé ar a
leabaiḋ í agus ṫug sé slainte fíon

Dí agus an púdar air. Ċom luaṫ agus
ṫuit sí ina coḋlaḋ ṫosuiġ sí a ċur
amaċ. 7. bí seisean a faire gur ċuir
sí amaċ an aoḃ. Sgiob seisean í
agus niġ sé í agus sluig sé í. Nuair
a ḋúisiġ sí ansoin ḋaiṫuiġ sí é.
"Tá cuid mór ḋe do ċuid airgid
ansa" adeir sí. "agus is fearr ḋuit
mé pósaḋ." "Níl aon loċt agam ar"
adeir sé "'sé cuirfiḋ mise poll maiṫ
in do ċuid airgid ar ḋtúis."
"Feicfiḋ tú do roġa ruḋ a ḋeanaim
leis" adeir sí. Pós siad agus sé'n
céad maiṫ rinne sé mála mór
óir a ċur ag an ngarraḋóir. Ċuir
sé carr loċtuiġṫe le ór aboile ag
a ṁarcaiḋ agus ḋiorḋuiġ sé a leaṫ
a ṫabairt ḋom ċeannuiḋe siopa 7
an inġean a ċur ar ais aige. Nuair
a fuair an ċeannuiḋe siopa an

tairgeaḋ ḃí sé sásta gaḃṫaḋ
ar an ingean a ṗósaḋ. Ṁair sé
féin agus í féin an aonḟaeċ agus
ṁair an ṁac agus a ḃean féin
an aonḟaeċ arís go bráċ

2/8/31

Seán Ċormaic – an Coisiġ
a ḃí i Muiġ Inse

Fear a ḃí i gCarna i raiḃ Bob Barry air. Cuir sé bád go Gaillim lá agus a ḃreaċair go agus bádóir innte. Nuair a ḃí an bád imṫiġṫe cuimniġ sé gur rinne sé dearmad. agus ní raiḃ posta a ḃit ag imṫeaċt san am sin. Dubairt fear eicint leis dá gcuirfeaḋ sé fios ar Seán Cormaic go Muiġ Inse go ndéanfaḋ sé na gnó ḋó. Cuir sé fios ar Seán agus sgríoḃ sé litir agus dubairt sé leis san an litir sin a taḃairt do son ḋuine go dtiubfaḋ sé dá ḃreaċair i nGaillim í. D'imṫiġ le Seán agus ceis cóir a ḃeiṫ aige a mbád sé Seán a ruġ ar téad uaċaḃ ar ċeann a ballá sa Sean-duġ i nGaillim. Nuair a ruġ sé ar a téad uaċaḃ agus gur

Ṫáinig Dickie Barry amaċ. "Beiḋ mé
ḋul abaile arísṫ" adeir Seán agus
tá sé ċoim maiṫ ḋuit litir eile
a ṫabairt ar ais ḋom go dtí do
ḋreaṫair. Sgríoḃ sé litir dó agus
d'iompuiġ sé ar ais go dtáinig sé
go dtí Bob i nGlárna. "Síl mé"
adeir Bob go raiḃ tú le ḋul go
Gaillim ḋom". "Bí mé ann" adeir
Seán. "Dá mba capall rása ṫú"
adeir Bob "ní ḃeiṫfeá ann" adeir
Bob. "Bíoḋ" adeir Seán "agus seo
litir a sgríoḃ do ḋreaṫair." Nuair
a léiġ Bob an litir "tá an ceart
aiḋ" adeir sé "óiċ caiṫfiḋ sé naċ
iad do ċosa féin abí a siubal aiḋ."
Creidim go dtug sé luaċ a saoṫair
ḋo Seán. D'imṫiġ Seán amaċ
agus bí grian i Muiġ Inse aige.
Tá muinntir Ṡeáin seo i
Muiġ Inse fós. 2/8/37

Seán 'de Séamus

Fear aḃí ann agus ḃí aṫair caillte. Ní raiḃ an t-aṫair a ḃfad caillte. An-fear aḃí ann, toġaḋ na ḃfear. Ní raiḃ aon clann ag a ṁaṫair aċ é. Ba ġearr ansoin gur cailleaḋ é féin agus ḃí a ṁáṫair an-uaigneaċ. Ḃí bean siuḃal a ~~ga~~ ḋul ṫart ansoin agus ḃí ingean an aonfaic léiṫi. Ṫáinig an ḃeirt ḋeab isteaċ ag ṁaṫair Seáin. Duḃairt a ḃean tsiuḃal ansoin go raiḃ an-ċás aici di. "Níl neart air" adeir a ṁaṫair níor ḃeag ḋúinn duine ḋeab imteaċt uainn gan an ḃeirt ḋeab imteaċt uainn". "Bíoḋ" adeir a ḃean tsiuḃal "tá t-fear caillte ceart aċ níl t-fear caillte ċor a' ḃiṫ fós. Tiuḃrfaiḋ mise ar a' mbeoinn a· mac má ṫeallan tú ḋom go

dtiubrfaiḋ tú ḋo ṁ·inġean le
pósaḋ é." "Tiubrfaḋ" adeir a
ṁátair "ní baoġal a·biṫ naċ
ndeanfaiḋ mé sin má tá tú
i ndon é ḃainnt amaċ". "Ní
ḃainfiḋ tú amaċ é" adeir an
inġean mar níl tú 'ndon é ḃainnt
amaċ aċ ó tárla go ḃfuil sé dul
dá tabairt domsa le pósaḋ,
ḃainfiḋ mé féin amaċ é". Fuair
sí soiṫeaċ teara ansoin agus ċuir
sí sean éudaċ uirti féin agus
ċuimil sí an teara bog báiṫte 'sa
sean éudaċ. Fuair sí leabaiḋ
ansoin a raiḃ cluimṫaċ innte
agus roinnáil sí í féin 'sa gcluimṫaċ
nuair a ḃí an cluimṫaċ ansoin
greamuiġṫe 'sa néudaċ ní faca
tú feic a·biṫ 'ran ba ḃreaġṫa
ná í. Buail léiṫi ansoin agus

ġléas sí suas trí cinn de
bratacaí ar maiḋí agus croċ sí
suas ar aġaiḋ dorus na bruiḋne
iad agus ċuaiḋ sí féin i bfolaċ
taoḃ ṡiar den ċeann ba fuide
amaċ acab Ruf na raiḃ aon
feiceál uirṫi. Nuair a ċonnaic
bainríoġan na bruiḋne na bratacaí
ċaiṫ sí saiġeaḋ le ceann acab
agus leag sí é. Ċaiṫ sí saiġeaḋ
leis an dara ceann agus leag
sí é agus ċaiṫ sí saiġeaḋ leis
an triomaḋ ceann agus leag sí é.
Ḃí an inġean le feiceál aici
ansoin. Nuair a ċonnaic sí
ansoin í labair sí amaċ léiṫi
mar seo
"Ar tí deirde, Julia no Venus
na bainríoġan ċeann léime
Nú bainríoġan na bruiḋne bRice na
neaċ 7 na n-éanla"

"Ní mé" adeir sí "duine bíṫ den méid sin
Aċ sé m'aṫair Rí na hÉireann
Sí mo ṁáṫair ~~craoḃ~~ craoḃ gan aon loċt
Sé m'úncail Gruaġaċ na Gréine
Aċ 's fada ġluais mé treasna Éirinn

Ó Ċrue Cruaḋċa ḋo Ċruaḋ binn Éadair

An áit ar cróċaḋ Conán a ġarda
A fear a b'fearr a bí ar na Fianna Éirinn

Ar ṫóruiġeaċt mo ḃonáin Seán 'ac Séamuis
Cuir ċugam amaċ é má ṫógruiġeann tú féin é."
"Ní féadaim" adeir sí "tá bean trom ó aréir uaiḋ
go b'in é an tainRaf naċ mbéarfaḋ
ainRaf na heilide measgail a tsléiḃe "

"Sé mo líonán Seán 'ac Séamuis
Mac Séamuis na scaisleán agus
na mbó sléigeal
Agus cuir smaċ a'm é má
tosruiġeann tú féin é".
"Céurd a ceannóċaiḋ mac Seáin
'ac Séamuis"
"Breacaḋ na talṁana ḋe bia agus
ḋe ċaoirí
Cúiġ ċéad cat ar ḋaṫ a ċéile
Cúiġ ċéad gandal agus a ġéul
a ċur le ċéile
Cúiġ ċéad bairille ḋe airgead na
Réalaí
Cúiġ ċéad bairille ḋein ġainmhe
is doimhne bfairrge
Agus iad a beiṫ le ċéile"
"Sin rud nac féidir a ḋéanaṁ
aċ coinneóċaiḋ mé féin é".
"go dteagaiḋ an maḋa ruaḋ agus
go ḋugaḋ sé ḋo ġé leis

go dteasfaiḋ an dumlas mór ⁊
go dtugfaiḋ sé tú féin leis
Sgoilteaḋ na heiarnan caċ luaċra
ort do dá ċaob a ṫuitim ó ċéile" –
a ḟáiḋeóg".

Tuit a tanam ar ḃunrioġan na bruiḋne ansoin agus cuireaḋ amaċ Seán 'ac Séamus. Tug sí abaile é agus pósaḋ iad agus ṁair siad go maiċ ḋeas le na ċéile ma ḋiaḋ sin.

Micllin. 15/11/31

Fíos faoi Donaċaḋ Mór
agus
Dán a rinne bean Donaċaḋ

Ṫoir i mBéul a' Ċluga a ḃí cómnuiḋe
ar Ḋonnaċaḋa Mór agus ar a
ḋreaṫair An Mucán. Fear maiṫ
a ḃí an Donaċaḋa aċ droċ ḟear
a ḃí 'san Mucán. Bí an Mucán
saiḋbir 7 Donaċaḋa boċt. Bí an
Mucán i gcómnuiḋe ag iarraiḋ cuile
sórt a ċur as do Donaċaḋa. An
lá seo ċuir an Mucán fíos ar ~~[illegible]~~
Daoinib móra ċun dinnéir ag
Donaċaḋa. Ní raiḃ aon blas ag
Donaċaḋa le na n-aġaiḋ aċ caora
ḋub. Nuair naċ raiḃ aon blas le
dearnain aige ċuaiḋ sé síos go dtí
an áit a raiḃ leaċta agus rinne
sé dán. (Níl a dán seo as Micilín)
Sé an t-ainm aca ar a leaċta

seo leacta Donaċaḋa. Nuair abí an
dán déanta d'Oscal Portaċ aníos as
an bfairrge, sé an tainm atá ar
a' bportaċ seo Portaċ Donaċaḋa.
Ṫáinig bád fada aníos an portaċ
agus í loctuiġṫe le ċuile sórt a d'feil
ḋo ḋuine uasal a leagan ar bord
aige. Nuair abí an bád foluiġṫe aige
ṫáinig neaċ ċom fada leis agus
Dubairt sé mar seo "Tá Rán in
do ḋán a Ḋonaċaḋa" "Cén áit
ann" adeir Donaċaḋa. "An té
mbeiḋ an ḋán aige a Ḋonaċaḋa
beiḋ an Rán aige agus an té mbeiḋ
an Rán aige beiḋ an Dún aige agus
Rud a biṫ iarrfas tusa anois tá
sé le fáġail aiḋ". "Seurd iarrfas
mé" adeir Donaċaḋa "naoi naonbar
ḋem muinntir is ṡóill dom i ngaol
a beiṫ an aonfaċt liom 'sna flaiṫis."

"Ḋá niarrfá síol Ádaim" adeir a neaċ
bí sé le fáġail a'd a Ḋonnaċaḋ Ṁóir
an ċroiḋe ḃig". Nuair abí an dinnéar
ḋá ċaiṫeaṁ ansom bí file ann ⁊
dubairt sé "is mairg naċ gclonsluiġeann
a ċiall agus naċ sraon le na ġuiċ
anais ó ṫáinig an fial/cas naċ mait
a bíḋ i-an ċaora ḋuḃ.
bí bean ag Donaċaḋa. Nuair abí
sé ag iarraiḋ na naoi naonbar an
aonfaiċ leis 'sna flaiṫis níor cuimnig
sé ar a mbean cor a'biṫ. Bíoḋ sí
gcomnuiḋe ag casaoine. Sein
leiteannta-mion abí aice 'nair
feicfiḋ mo ṡúil Dia". Nuair a cailleaḋ
í ċuaiḋ sí ċoṁ fada le doras na
blaiṫeas ní léigfí isteaċ í mar
ġeall ar an miona abí aici ⁊
bí Donaċaḋa istig. Dubairt sí
an som mar seo:-

Do ċuid féola na spóláí caola

Gruaiġ do ċinn dá tarraingt ina dtaoiḃe

An Slánuiġeadóir is é 'na balla is é le
colú cloċ ina ṡeasam
Dé haoine ḃí tú tartṁar is ait
a deoċ a ṫug siad le do ṫart duit
Domlas aoḃa, dragún ṫalaiṁ
An sáile i mbarr a púcáin ṁasa
Ṫomadar do léine ansoin go fairrsing
I gle- is go mbeaḋ sí ido leagan
Do ċrois ċuas ar do ġuailí sceala
Do ċoróin spíon as cionn do ḃaiṫis!

Creaċ a ḋéanaiṁ nach ndéantar aiṫris

"Is doiliġ liom an ṗáis siúd ṡíos
in eoċair mic na hóiġe míne
faoi clampar ag damnuġaḋ daoine
leagaḋ crios éadaċ lín air
'Sa brat rúna le na ṫaoiḃ sin
Sleaġ ġéar faoi mórán faobair
Fuil do ṫaoiḃ a ṫigeaċt go taosgbar
Nach áiṫiméal díb a daoine meara
Ṫug a sompla sin dá n-aṫair
Lán ḋe ṫáirní 7 iad scaipiġṫe
Gasúir dá mbualaḋ 7 dá marbuġaḋ
Agus mo ṫruaġ ġéar gaċ bearc acab
Ní do luiġ ḃí tú ar do leabaiḋ
I gclúmaċ na néan na i néadaiġ daite
Gráḋ cléiḃ na sraċríaḋ sa dat sin
Céad glóire leat féin d'éiriġ tú as cab
Osluiġeaḋ doirse na nglas duit
na mór sluaiġte amaċ leat
Ṫug tú loċt. na sé naimsir ní sciatċ leat
Gur 'sa tsaoire gníḋeas ~~[illegible]~~ de na
gnaiṫe failiġeaċ

no treígint céile mo leabta

an faoisdean 's a faoiseac gan aitris
níor rinne mé 'riain a tseirbís ceart duit
mar a ndeanfainn bréaga ní bradail
ní dul a séanad mo baiste
ní briseadh carad na ndeoċain fada
gur b'é Dia a guideas deaġaċaí dein
Seabar
Sé beirceann a ciasg in ionad aiṫri
Sé beir soilse i ngrian 's i ngeallaig
An téan 's an uibh 's a tabairt aisci
Sé sgarann gaċ bean le na leanb
Com a laoig agus a searaċ
Ta fear ~~comeac~~ cóirṫeaċ a'm i bflaiṫeas
Tigearna tréan na mbriaṫra blasta
Agus ban tigearna ~~ban~~ na bfírinneaċ
Ciaċ ġealla
Mar sí féin a sgaoil 7 a ceangal
Agus a siubal leis na cianta fada
Agus cuimrig m'anam ar do ṫaisge
agus 's olc mé in éiric do masla"

(Leigfeaḋ Dia isteaċ í an uair sin
maraċ gur lean sí don dún mar
seo)

"Cuimhniġ gur mé Eilis ní Ḃaltair"

"Maraċ an méid sin adubairt tú
leigfinn isteaċ tú" adeir Mac
Dé.
Nuair a d'airiġ Donaċaḋa taoḃ
amuiġ í dubairt sé
"Mo leaṫ istiġ 's mo leaṫ amuiġ
agus leigim ċugat é a Ṁic Dé
gur furasta duine ċur amaċ
Naċ mbíonn teaċ aige dó féin"

"Is fíor sin a Ḋonaċaḋa" adeir
Mac Dé "leigfiḋ mise isteaċ í aċ
deanfaiḋ mé dál di. Ní feicfiḋ
sí aon amarc orm-sa."
Leig sé isteaċ í 7 rinne sé dál
di. 15/10/38.

Dán Seán De barra

Stóirín beag Protastúnaċ abí in Seán De barra. Bí cailín aimsire Caitiliceaċ 'sa teaċ. Bíoḋ Seán an aonfaċt léiti i gcóṁnuiḋe. An lá seo bí sé a bleaġán na mbeitiḋiġ an aonfaċt léiti agus Dé haoine abí ann. Bí seisean ag ól an bainne agus d'fiarruiġ sé di-se cé'n fáṫ naċ raiḃ ag ól an bainne. Dubairt sí go raiḃ sgaball uirti agus go raiḃ sí ~~ag óhanbam~~ ag crosgaḋ na haoine. "A ḃféadfainn-se" adeir sé "an sgaball a ċur orm agus an aoine a ċrosaḋ" adeir sé. "B'féidir" adeir sí "go ḃfeicfeaḋ do ṁuintir é agus go mbeaḋ siad a troid leat." "Déarfaiḋ mé gur tinn atá mé" adeir sé. Ċuir sé air an sgaball air ansoin agus ċuaiḋ sé a ċodlaḋ 7 Dubairt sé go raiḃ sé tinn agus naċ

níosfaḋ sé aċ aon béilí amáin an lá sin agus nuair a beaḋ an béilí sin réiḋ é dúiseaċt. Nuair a bí an béilí réiḋ ċuaiḋ siad 'sá dúiseaċt agus bí sé básuiġṫe. Cuireaḋ as cionn clár an sin é, cuireaḋ tobaċ agus píopaí air agus bí siad 'sá ḟóraḋ go raib sé 'ngar dá beit 'ma lá. Nuair a bí sé 'ngar dá beit 'ma lá d'éiriġ sé aniar ar a ġclár agus dubairt sé mar seo:-

Éistiġí daoine go n-innsiġ mé sgéul díb
Cé'n na trí nit le na peacaiḃ a déanaim
Failleaiṁnaċ, geallaiṁnaċ, bréugaċ, 's ó
Muire beannuiġ naċ damanta an sgéul é
Nuair a bí mo ċolann sa sínte go suaiṁnaċ
Tobac 'n ioċtar 'gus coinnle ar a huaċtar
'gus m'anam boċt féin ar bóiṫrín a' cruaḋtan
Dul trí bóiṫrí dubá doraċa aréir dom

Sean mná déanaim buadarṫa
Mná óga 's a ndeoir ar a ngruaḋ acab

bí maṫair a Diaḃail ar a taoḃ eile ḋíom
fuaraġaḋ braitlís le fuar ṁearc a géaga
Cur ṫar ís bárr tairt ar m'anam boċt féin
agus ġá ḋaoraḋ
Ní sin é féin a ċráḋ go léir mé
Sé na trí maistín móra a bí ar ġaċ taoḃ ḋíom
Súile trí lasa mar ċaora Caortainn
no mar ċoinnil ar ṫaoḃ cnoc sléiḃe
Ní sin é féin a ċráḋ go léir mé
Sé na trí teinte móra bí ann le ḋul tríoċaḃ
ba mó iad ná cúig ċéad déag cruaċ móna
agus na sliaḃ Tulain cé go ma mór iad
ba ait ḋom féin go nḋearnaiḋ mé an doine
Siúḋ é an áit a mbeinn 'mo luaċramán deanta
'S ó Ṁuire beannuiġṫe sgreadaim ó ċroiḋe orṫ
Ṫáiniġ a ṁaiġdean 's tug sí léiṫi mé go doras
na bflaiṫeas
Ṫáiniġ giúistís breaġ na nġunaí geala
bí sé sgríoḃṫa síos aige go tapaiḋ
An méid an rinne mé ó ṫáiniġ mé ar
a ~~x~~ talaiṁ

An méiḋ a rinne mé ó ḃí mé 'mo leanḃ •
Duḃairt sé gur mó a ḃí ḋéin olc ná ḋéin
maiṫ ann
Gur mé an t-anam a ḃí an Seán De Barra
Agus gur in ifreann síos a ḃí mo leabaiḋ
Ṫáinig Mícéál Árd Aingeal agus dáruig sé liom
síos go geatai ifreann mé
Agus cuirfeaḋ criaṫar poll 'sa gcroiḋe aim
Ṫáinig a Diabal Mór 7 a ċuid páipéir breaca
Páipéar 'na láimh, páipéar 'na ḃéal agus
páipéar ar a talaiṁ
Agus ḃí sé sgríoḃṫa síos go tapa
An méiḋ a rinne mé ó ṫáinig mé ar a talaiṁ
An méiḋ a rinne mé ó ḃí mé 'mo leanḃ
Is mó ḋéin olc a ḃí ná ḋéin maiṫ ann
'S duḃairt sé gur mé an t-anam a ḃí an
Seán De Barra
'S gur in ifreann siorruiḋe a ḃeaḋ mo
leabaiḋ
Ba ait ḋom féin go ndearnaiḋ mé an doirse

Siúd é an áit a mbeinn mo luaċramán deanta
'S ó Ṁuire ḃeannuiġṫe sgreadaim ó ċroiḋe ort
Dísliġ an Ṁaiġdean anuas ar glúine agus noċt sí
a glúine geala
Diarr sí ar a haon mar mé ċur i lúibín claiḋe
no scailpe
Nú mo lon dubh ar ḃarr na gcranna
Nú mé ċur 'mo uisge ar ḃarr easa
Nú mé ċur 'sa ġeolainn céudna raiḃ mé ċeana
Ġaiċris na bpeaca ar a talain ——
Agus beannaċt Dé do ḃéal dá aiċris

Nuair a bí an méid sin ráiḋte aige sín sé siar arísc ⁊ cailleaḋ é. Cuaiḋ sé go na flaiċis ansoin mar bí na peacaí aiċrisí aige ar a talain. Diompuiġ an méid Protastúin abí ann.

29/4/31

An Paidir Ġeal

"Go mbeannuiġ Dia ḋuit a Ṗaidir Ġeal"
"Go mbeannuiġ Dia is Muire ḋuit"
"Cé'r ċodail tú aréir". "Ar neaṁa na néal"
"Cé ġcodlóċaidh tú anoċt" "Mar ċodluiġeann na boiċt"
"Cé ġcodlóċaidh tú mbáireaċ" "Mar codluiġeann Dia is Pádraic"
"Cé'rd sin roṁat" "Céad easpal"
"Cé'rd sin 'do ḋiaidh" "Céad aingeal".
"Cé'rd sin ar do ġualainn Clé" "Corp Críost"
"Cé'rd sin ar do ġualainn ḋeas" "Naoi mbraon de uisge an Domhain ċuir Muire liomsa deanaim eólus, ó tiġ Páirṫis go dtí tiġ Pádraic agus ó tiġ Pádraic go dtí an teaċ geal udan tall, bfuil a ċoinneal ġeal ina lár. Tá Muire agus a Mac ann Tá Brigid agus a brat ann Tá Micéal agus a sgiaṫ ann agus dá láiṁ ġeala Dia ~~ceaċ~~
7 ġeanaiḃ an anama an lá deiridh"

29/11/37

Toraḋ na Paise

Eiriġí na suiḋe ⁊ bíġí na seasaiṁ
'S dóċa go ndearna sib a coḋlaḋ fada
Siuḋ iad na sluaiġte ~~[illegible]~~ Deamain a cseaċtṁain
Iúdas Ruċab 'gus ní le maiṫ é
Ruġ sé ar láiṁ ar rí na bflaiṫeas
go dtug sé póg dó níḋ nár ċleaċt sé
A Iúdáis, A Iúdáis is sin í an póg ḃraḋaċ
Ṫug tú dom-sa níḋ nár ċleaċt tú
Ní airgeaḋ ná ór a fuair tú le sgaipeaḋ
Aċ iofrann siorruiḋe go buan mar leabaiḋ
Ṫugadar leó-tab ansoin é go dtí na suiḋeaċam
go dtugadar air gaċ breiṫ dá ḋaoire
Sgiúrsáil nimneaḋaċ a ṫug siad do Iosa
Sgiúrsail geanaḋaċ i ndeire na hoiḋċe
Sċuir deireaċ duine aċab níl sé claoiḋte
Aċ seo ḋuit mo lasġ sa go leiġfiḋ mé mo sgíṫ
Bfuil tart ort-sa anois a ḋuine uasail
Cé beaḋ i mo ċruiṫ go bé dial na truaġ é
Ṫugadar uisge tabarnán luaiḋe

Doulaḟ Draġún 's uim air suaróċe
Leag sé fíor na Croiċe anuas air
'S rinne sé fíon breaġ fulánn fuar ḋe
Cé hí an bean breaġ sin anál ċríd a bḟásaċ
Má tá bean a bíċ ann sí mo ṁáṫair
Cé hé an fear breaġ úd ann, (adursise) i gcraun na paise
bfuil a ṁuineál briste 's é millte gearrṫa
Tuige naċ naiṫnigeann tú do ṁac a ṁáṫair
Is liaċtuig lá bí lámh in do brollaċ ann
'S mé díul do ċlaċ
Nuair a fuair na lúdaí amaċ go bí úd i
a ṁáṫair
Crocadar suas air guaillib árdaí
Nú gur bualcadar anuas ~~air~~ air
leacraċaí na háite í — Óċón ỹ Óċón ó.
Teiriġ a Peadair agus féiċ céin sórt deoraċa
a tá anois le mo ṁáṫair
Deoraċaí dearga atá anois le do
ṁáṫair — Óċón ỹ Óċón ó.
Teiriġ arísc a Peadair agus féiċ céin sórt
deoraċaí a tá anois le mo ṁáṫair

Deoraċaí ruaḋ atá anois le do ṁáṫair
Ó Ċon ⁊ Ó Ċon ó
Ceiriġ arís a Peadair agus feic cé sórt
Deoraċaí atá anois le mo ṁáṫair
Deoraċaí glasa atá anois le do ṁáṫair
Fágann-se iad sin arís leis a saoġal
Ádaim — Ó Ċon ⁊ Ó Ċon ó
Gab leat a Ṫrí Ṁuire ní go gcaoinfiḋ siḃ
mo ġráḋ liom
Céard a caoinfeas muid mar a gcaoinfiḋ
muid a Cráiṫa — Ó Ċon ⁊ Ó Ċon Ó
Caoinfear fós mise in Oileán Páḋraic
Caoinfiḋ na sagairt mé ⁊ caoinfiḋ na bráiṫre
agus na mná beaga eile bíonns a siubal amaċ
na sráide — Ó Ċon ⁊ Ó Ċon Ó.
Níl aon duine a silfeas deoir ar son
mo páise
Naċ bfaiġ sé féin a cuid de na grásta
Ó Ċon ⁊ Ó Ċon Ó.

29/11/37

Sgéul na Muice Duibe

Maigistir scoile abí ann agus bí sé munaḋ sgoláireaċt. Ní raib aon ċreideaṁ maiṫ ag an maigistir ná ag na sgoláiriḃ. bí buaċaill beag aṁáin a raib creideaṁ maiṫ aige féin agus ag aṫair agus bí an buaċaill a ḋul an sgoile an aonḟaċt leis an gcuid eile. Ar uair a dó ḋéag a gcoinnuiḋe nuair a leigfeaḋ an maigistir amaċ iad a ḋeanaṁ a gcuid pluisiúr ḋeanfaḋ sé muc ḋuḃ ḋe féin agus dá banaḃ ḋéag ḋuḃ ḋe na gasúir naċ raib mórán creideaṁ acab agus banaḃ bán ḋe'n gasúr a raib creideaṁ aige. bí an gasúr ansoin ag imṫeaċt as agus d'fiafruiġ a aṫair ḋe céurd abí air. "boil" adeir an gasúr "ar uair a ḋó ḋéag ċuile lá nuair leigeans an maigistir amaċ muid ḋeanan sé muc

ḋuḃ ḋe féin agus ḋá ḃánaḃ ḋéig ḋuḃ ḋe
na gasúr agus banaḃ bán díomsa. Teagaim
na bainiḃ eile agus bíonn siad a cur
a smut fúmsa agus go mo ċur 'san
aer agus teagann sé féin agus cuireann
sé a smut fúm agus caiṫeann sé suas
san aer ar fad mé." "Bail" adeir a
tacair fanfaiḋ tú sa mbaile a máireaċ
agus geoḃfaiḋ muid congnaṁ agus cuirfiḋ
muid amaċ sa tSionainn iad." Ċoinnig
sé an gasúr ansoin le ír na ṁáireaċ
agus ċruinnig sé congnaṁ fear agus ar
uair a do ḋéug nuair a ċuaiḋ an
maigistir mór seo agus a ċuid bainiḃ
amaċ ċáinig siad ar ċaoṁ taoḃ ḋíoḃ 7
ċuir siad amaċ 'sa tSionainn iad.
Níl aon lá ó ċoin naċ ḃfuil an tSionainn
ag eirig, ní dearnaiḋ ~~ó ċoin naċ ḃfuil~~
~~an tS~~ sí aon blas milleanas ariaṁ
gur cuireaḋ an ṁuc ḋuḃ 7 na bainiḃ
amaċ innte. 14/3/32

Sgéul na Laċa Dearg

Rí ḃí in Éirinn fadó ⁊ ḃí triúr mac aige agus inġean. Sé'n t-ainm a ḃí ar a ġclainn aige Duḃ Ṁac, Donn Ṁac ⁊ Geal Ṁac agus Muirnín ar an inġean. Cailleaḋ a ḃean ansoin. Nuair a ḃí a ḃean Suim aimsire caillte ḃí daoine a cur comairle air pósaḋ. Níor ṁaiṫ leis féin pósaḋ agus níor ṁaiṫ leis aon leas-ṁáṫair a ṫabairt ar a ġclainn. Duḃairt leis féin ansoin. "Ma ċráḋ is mo ḃille go dtiocfaiḋ mé a ċoruiġeaċt ḃean agus ma ṫuigim agus go dtiocfaḋ ní ṫiocfaiḋ mé dá ċoruiġeaċt in Éirinn. D'imṫiġ leis ansoin go ndeaċaiḋ sé go Sasana. Nuair a ċuaiḋ sé go Sasana ḃí sé a siuḃal leis agus a ḃreaċnuġaḋ ma ṫimċeall. Ní ḋearnaiḋ sé móran teaċt isteaċ in

aon teaċ go dtáinig sé isteaċ i
gcaisleán breag a bí ann. Nuair a
ṫáinig sé isteaċ d'éirig bean breag
anuas roimhe ⁊ ċroiṫ sí lámh leis
agus ċuir sí fáilte roimhe Rí in
Éirinn. "Creidim" adeir sí go' b'iad
na mná a ṫug as baile tú". "Siad"
adeir sé. "Meas tú" adeir sí "a
bpósfá mise". "Pósfainn" adeir sé
"aċ b'féidir gur a' deanaim grinn
atá, b'féidir go bfuil tú pósta
ceana." "Bí mé pósta" adeir sí
"aċ marbuiġeaḋ m'fear, aċ pósfaiḋ
mé tusa anois". "Deanfaiḋ sin"
adeir sé "pósfaiḋ mise tú." "Boil
anois" adeir sí "níl aon blas le
deanaim a'msa nuair a ġabfas
mé an aonfaċt leat-sa aċ an
áit seo a ḋúnaḋ suas. Tá
ceaṫar clainne a'msa mé féin

triúr inghean agus mac. Níal ar
a mac, fad breathnuighead ar dhuine
de na hinghenachaibh, Ciallmhar ar
a gceann eile agus Lala ghréine
ar a triomhadh ceann. Tá an triúr
inghean anois an aonfhacht le m'
dhreabhthúr in Égipt agus níl le tabhairt
a gam go hÉirinn ach an maicín
sin thall - Níal." D'imthigh leóthab
agus sheol siad go ndeachaidh siad
go hÉirinn. Nuair a tháinigh sí an
sin bhí an-Cion aici ar clann a
Rí agus ní raibh aon chall dóibh a
dhul an sgoile amach as a teach
uaite. Bhí sí féin iudón sgoil
agus draoidheacht y'cuile rud a
mhúnadh dóibh. Nuair a bhí sí trí
bliana andeom dá mhúnadh agus an
tan Cion aici orrthab agus í
mhúnadh 'cuile rud dóibh agus í a

múnaḋ an ṁac ba sine — Duḃ Ṁac
— ní ḃ'ḟearr na ceartċar aċub.
Oiḋċe amáin, ansoin dubairt sí
le Duḃ Ṁac "Caiċfiḋ tusa" adeir
sí a ḋul an siubal a ṁáireaċ.
Caiċfiḋ tú ḋul go ṫsept. Sin é an
áit a ḃfuil mo ċlann sa, ag
faċaċ, agus mo ḋreabṫar pósta
aige. "Agus" adeir sí "ní mór ḋuit
oibriuġaḋ go maiṫ. Beiḋ an faċaċ
an-ṁór leat, ar ḋtús go mbeiḋ tú
sgaiṫeaṁ ann aċ ċuirfiḋ sé
slige bait éigint ort mar a
mbreaṫnuiġ tú amaċ ḋuit
féin. Aċ maraċ go gceapaim
go ḃfuil tú i ṫfear maiṫ agus
go ḃfuil tú i nDon na ~~gnó~~ a ḋéanaim
ní ċuirfinn ann tú." Nuair a
ḋeiriġ sé ar maiḋin ġléas sé
suas é féin ina ċulaiṫ ġaisgiḋ 7

cruaḋ comraic. Ċuimil sé bior
ḋá súile, ḋá ḃurla agus ḋá ualaiḃ
ċíor sé a ceann, ġaiḃ sé a ṫráṫ
agus d'iṫ sé a ḃricfeasta.
"Tabair leat a tsraon sin ansoin"
adeir sí agus cráiṫ amuiġ 'sa
bpáirc í agus cérbí capall a
cuirfeas a cloiġeann innte tabair
anso agamsa í, beiḋ tú in
Éigept luaiṫ go maiṫ sa lá." Nuair
a ṫuig sé isteaċ an capall
cuaiḋ an bean amaċ agus
ruġ sí ar ċeirtlín snáṫ agus
caiṫ sí uaiċe í. "Lean an snáṫ
sin anois" adeir sí "agus beiḋ
tú luaiṫ go leór in Éigept.
An tuigean sé sine liompa tá
fios gur ċóm fada leice atá
tú a ḋul." D'imċiġ leis, bí
an capall ag imṫeaċt fóir

neaṁ is talaṁ ar an snáṫ i ab
caiṫte fúṫa agus bí sé in ḃgeapt
sul má abí an ġrian 1 ḋ talaṁ.
Nuair a ṫáinig sé isteaċ 7 ḋteaċ
an ḟaṫaig nuair bí fáilte ag ċuile
ḋuine roiṁe agus ḋá ḟáilte ag
fad ḃreaṫnuiġeaċ roiṁe. Ní
ḟaca tú aon ḟear ariaṁ a raiḃ
an oiread fáilte aige roiṁe agus
bí ag a ḃfaṫaċ. Ḋá ċuir a ċur
caoi ar ċapaill agus ċuile sórt
go raiḃ trí seaċtaiṁní ṡuas.
Ansom ċuir sé carr leis ag
iarraḋ carr úḃlaí ar ḟaṫaċ
eile. Nuair a ṫáinig sé ag a
ḃfaṫaċ eile. "Fu-fá-féasóg" deir
an ḟaṫaċ, fágaim balaṫ an
Éireannaċ ḃréagaċ ḃradaiġ, níl
fios a'm céard a ḋéanfas mé
leat". "Ní ag iarraiḋ tada

ortacá mise ag carr ublaí."
Ní dearnaidh an fathach ach breith
ar an tslaitín draoidheacht agus
liagán ceann trom cloiche a
dhéanamh dhe. An oidhche sin labair
an bhean in Éirinn le Dom Mhac.
"A Dom Mhac" adeir sí "deir tú
le liagán ceann trom cloiche atá
déanta de do dhreatháir in Égypt.
Marg a cheap go raibh sibh 'na bhfir
maithe agus creidim nach ndéanfaidh
sibh na gnó dom" adeir sí.
"Bíodh acu" adeir Dom Mhac
"Níl aim sa ach mise ach mar
d'imthigh mo dhreatháir". "Bíodh"
eirigh a mháireach agus imthigh"
adeir sí "agus fuic a marbhchá
an fathach sin agus mara
marbhchaidh níl agam céard a
dhéanfas sibh" lá'r na mháireach

nuair a d'éirig sé ċuir sí amaċ
sa bpáirc é go bfuair sé capall.
Caiṫ sí an ċearclín amaċ
Roisíne. Bí an ċearclín ag
imṫeaċt agus an capall ag
coinneál suas léiṫe, ní go raiḃ
sé in éigeart luaiṫ go leór sa lá
bí an fáilte Roisíne agus an
dárna bean bí an fáilte aici
Roisíne. "Tá faitcíos orm" adeir
sí leis "go n-eirigeóċaiḋ Cleas
Dubh liom duit. Bí an fataċ
go leór leis ansoin agus bí an
bean ag iarraiḋ fan é seo a
ċur ċoim fada leis an bfataċ
eile go raiḃ sé ró lag. Bí sé a
ḋul timċeall ar na capaill
go ceann trí bliana. Nuair
abí na trí bliana suas ċuireaḋ
é féin 7 an capall 7 an carr

Ċoṁ fada leis an bfaṫaċ. Nuair a bí
sé ag imṫeaċt "anois" adeir
Ciallṁar leis "ná bí i do ċlaiḋre
ná fan 'do ṡeasain suas go
mbuailfiḋ sé an tslaitín draoiḋ-
eaċt ort." Buail sé leis go
dtáinig sé ċoṁ fada leis an
bfaṫaċ." Nuair a connaic an
faṫaċ é "fú fá feasóg" adeir
sé fágaim balaiṫ an Éireannaiġ
breaġaċ bradaċ, níl fios agam
céurd a ḋéanfas mé leat."
Ní mar sin a ṫáinig mé"
adeir Donn Mac "aċ ag
iarraḋ carr ubhlaí". Ní
ḋearnaiḋ an faṫaċ aċ breiṫ
ar an tslaitín draoiḋeaċt 7
hagán ceann crom cloiche a
ḋéanaṁ de. An oiḋċe sin
dubairt an bean ṁáṫair in

Éirinn "a ġeal mhac" adeir sí mar a bhfuil aon maiṫ leat, tá sib sgnabuiġṫe. T'éis an méid draoiḋeaċt a bhí agad do beirt dreóċar ní raibh aon maiṫ leóċab aċ an oiread le déag fear a d'fágfad suas sa sliab. Agus adeir sí "céin misneaċ atá agat a ḋul an siubal a mairceaċ." "Gabfad" adeir sé "aċ ní ar ċapall é. Níl mé ag iarraiḋ snáṫ na capall. Sílim go bhfuil mé féin 7 udon mo ḃealaċ a ḋeanaim go h-éigeapí. Tá mé ceapa rud a bhíc a d'féad tú a ḋeanaim dom go ndearnaid cu é, sílim go bhfuil mo ṡuíl oscailte aid." D'imṫiġ leis nuair a d'éiriġ sé ar maidin ċuimil sé bos da ṡúile, da ḃuile

agus dá mailib. Cíor sé a ċeann
ġab sé a ṫráṫ agus d'iṫ sé a
bricfeasta. Cuaiḋ sé go tobar na
meala agus d'ionnlain sé é féin
ġléas sé suas é féin ina ċulaiṫ
ġaisgiḋ 7 cruaiḋ ċomraic. Mar bí
a ċóta de ċraiceann easgaine
air go dtí pluic a dá ṁása,
spuir deirgneaċa, gréiġleaċa
greanta, creasa ḃúcán na míol
mór nó na ṁaidre dá hainniḋcín
bí sé sgríoḃṫa síos ina leitreaċa
móra air go b'é féin beo ḃeoṫa
na mbeoṫa, fear marḃuġaḋ na
gcéadta, fear cóir is ceart a
ḃaint amaċ gan cóir na
ceart a ḃeiṫ a ṫabairt uaiḋ.
A ċlaiḋeaṁ Dilleaċ Deailleaċ
fóil ina ṫ, fóil ina ċ, fóil ina ċ
'sa na hulaġas. Ṫabairt isteaċ

a láime deise, ṫairrinġt amaċ
a láime clé mar a ~~ndéan~~
mbearrfaḋ sé ḋe'n ċéad iarra
go mbearrfaḋ ⁊ go ngearrfaḋ
agus go dtiúbrfaḋ leis ḋe'n dárna
iarra. Cuaiḋ sé ar bun talaiṁ
mala breaga a raiḃ an dá ġreim
déug a ḋul an maiṫeasa ann,
mar ḃí trí ġreim ó mnaoi,
Cúm caol, tóin mhór agus inċinn
uaibreaċ. Trí ġreim ó ṫarḃ
mala ramhar, seasaim staṫamail,
agus éadan dána. Trí ġreim
ó ṡionnaċ, súil bioraċ, cluas
aireaċ agus drioball sgoṫaċ.
Trí ġreim ó ġirrfiaḋ fileaḋ,
grot agus léim árd. "bail ánois
a ṁic báin" adeir sí "tá baramail
a'm duit. Aċ cé'n bealaċ anois
a ḃfuil tú a ḋul." "Tá mé ḋul

a ḋeanaim soiṫeaċ nuair a ġaibfeas mé go ḋtí an fairrge go ḋteiġ mo ḋein fraine". "Ó tá fios aim-sa céin ġnó tá ḋo'n frainne a·ḋ" adeir sí. Ḋimṫiġ leis go ndeaċaiḋ sé ar ḃruaċ na fairrge. Ḃain sé sliseóg ḋe ṫaoḃ ḋuraċ agus sliseóg ḋe ṫaoḃ ḋaraċ. Caiṫ sé amaċ ar an bfairrge iad go ndearnaiḋ siad long luċtṁar, lán ḋe ṡoilse. Ċuaiḋ sé isteaċ innte, d'arduiġ sé suas a ċuid seólta móra bocóideaċa bocóideaċa, bán-ḋearg go barra na gcrann, ċoim fada, ċoim réiḋ coim ḋíreaċ. Níor fag sé téad tíre gan tarraingt, na oscluġaḋ maide ráma gan ruaiṫraċ, a treabaḋ na fairrge falcanta, fíor ḋoimainn naċ ḋtreabfar

arís go lá ḋeireaḋ an doṁain.
Éisge, rinnce, miolta móra,
beiṫiḋiġ beaga béal dearga na
fairrge ṡiar teaċt ar bord agus
ar barr an uisge ráma aige. Slug
Slug ag a bfaiġleán ó topác a
luing go dtí deireaḋ an luinge,
na heasganaí a ḋul measgalaiḃ a
céile go bríġ na measguiġte sin.
D'iriġ na sruċánna clairseánaċa
cuairseánaċa bualaḋ tuarsainc
agus a rapáil. An ġainne mín a
ḋul in uaċtar agus an ġainne
garḃ a ḋul an íoċtar le neart
sceóil treabaḋ agus tiomáint, agus
go raiḃ na heasganaí beaga a
snáṁ isteaċ innte, gur scríoḃ
sé cuan is calaṫ 'sa bfrainne.
Gur éiriġ sé amaċ as a soiṫeaċ
gur siubal sé suas ⁊ go ndeaċaiḋ

Sé ċom fada le cúirt Rí na
Fraince. Beannuiġ sé isteaċ. Cuir
Rí na Fraince fáilte roiṁ Ġeal Mac
Mac Rí i nÉirinn. "Sé nós a dtáiniġ
mé ċom fada leat" adeir Ġeal Mac
"Cé nós a dtáiniġ tú ċom fada
liomsa" adeir a Rí. "Biod ṫáiniġ
mé" adeir sé "go dteiġfinn a croiḋ do
ṁic." "Nac é an ċaoi a bfuil mo
ṁac sa; ġlas mac a léi ar" adeir
sé "ṫuġ tú uaim le ceiṫre bliana
agus a bean laċa dearg Inġean
Rí na Spáinne tuġ tú an aonfaċt
leis ag fataċ in Éigipt agus Ġeal
ġlas deanta aige agus laċa
deanta ḋen bean agus í curtha
ar barr crainn." "Níl aon ċall
duit innseaċt dom" adeir Ġeal
Mac "tá fios a'm an sgéal
ceanna agus ṫeastuiġ uaim a

ṫéaċt ċoim fada leat. Sé an
áit a dtáinig mé ag iarraiḋ
clairíne ort." "Níl aon clairíne
anso" adeir an Rí. "Éist do
ḃéal" adeir Geal Ṁac "agus tabair
agamsa an clairíne, agus na cuir
lalaiḋe orm an ċúirt a ċur ó na
ċéile. Sin clairíne a ḃí agaċar na
mná atá mise a ḋul a ṗósaḋ
agus teastuigeann sé uaim
le haġaiḋ an faṫaċ a ṁarbuġaḋ."
Tugaḋ aige an clairíne. D'fág sé
an saiṫeaċ 'san áit a raiḃ sí
agus d'imṫiġ leis go ndeaċaiḋ
sé go hÉigept. Nuair a ṫáinig
sé isteaċ bí fear na páirce
acab uilig Roinne. Ṫáinig
Ḃalu Ġréine 7 ṁúċ sí le posa
é, ḃáiṫ sí le deóra agus
ċriomuig sí le braca fíor uaisle

agus le geuaig a ṫinn féin é., agus
máis síos a fuair sí é is ṡuas a
ḋíḟag sí é. "Níl aon maiċ ḋuit
a ċaint anois" adeir sí aċ
ḋeanfaiḋ mise aon ḋíoṁ féin
anoċt agus gaibfaiḋ me suas i
mullaċ an ċrainn agus bearfaiḋ
an laċa an uḃ ḋom a ḃfuil
anam an faṫaig istig ~~[illegible]~~ innte
beiḋ tusa ag obair a maircaċ
nuair ṡrisgeoċas an faṫaċ agus
marḃoċaiḋ tu é." Ċuadar a
ċoḋlaḋ agus ṫaċa lae ċuaiḋ
Cala ġréine suas agus ar nḋóig
se raiḃ uaiḋ tugnean ri na
Spáinne an uḃ a ḃreiṫ ḋi.
Ṫug sí an uḃ isteaċ ag ġeal
ṁaċ. Nuair a ḋúisig an faṫaċ
ansas ar maidin "níl fios
am beo ceird tu orm ta

mé go mo ḃráṫ." "B'ḟéidir" adeir
Geal Ṁac gur ḃruṫallaċ ata orṫ
aċ caiṫ ḋíot" adeir sé. Caiṫ
an fataċ ḋe agus nuair a
ḟuair an Geal Ṁac ina
ċraiceann é ḃuail sé ḋein
uḃ é agus rinne sé speice ḋe.
"Muise spreacaḋ in do láiṁ"
adeir bean an fataig leis "tá
sé sin críoċnuiġṫe agat aċ tá
beirt eile le marḃuġaḋ fós a'd."
Ar a. ḃpoinnte boise is ḃí an
fataċ marḃ. Ṫáinig an laċa
ḋearg ann as ina bean 7
Deirig Ṁac Rí na ḟrainnce
suas ina ḟear. D'imṫig le
Geal Ṁac ar maidin lá ar na
ṁáireaċ go nḋeaċaiḋ sé ċoṁ
fada leis an ḃfataċ eile 7
ṫug sé leis an claiḋṁe. Ṫáinig

Sé ċoṁ fada leis an bfaṫaċ mar
ċaiṫiġ na ḋreáċúraċa eile roiṁe
Nuair a ċonnaic an faṫaċ é,
'fú fá féasóġ" adeir sé "fáġaim
balaṫ an Éireannaiġ bréaġaiġ
ḃradaiġ, is mór liom de ġreim
ṫú agus is beag liom de dá
ġreim ṫú, níl fios agam ar
ḋe séideóġ 'san aer a ċuirfeas
mé ṫú nó ~~[illegible]~~ faoi na cosaiḃ
sa laṫaċ, nó ṫú ceangal leis
na héalaċaiḃ atá in mo
ḃróga." "Ó a faṫaiġ mór" adeir
Geal Ḃlac" ní le ċóir na ceart
a ṫabairt duit a ċaiṫiġ mise
anseo ċor a bíṫ, ní é fearaċt
na ndaoine eile a d'ifan go
socair duit gur marḃuiġ ṫú
iad." "Cé fearr leat" adeir a
faṫaċ a ċaraiġeaċt ar

leaċraċaí dearg na a ċur
sgeana dearg ⁊ mbolgeasnaċaí
a ċéile". "Is fearr liom a caruigeaċt
ar leaċraċaí dearga" adeir sé
san áit a mbeiḋ mo cosa mine
fíor uaisle ag eiriġ an uaċtar
agus do ċraga móra mí-sciúma
a dul in íoċtar." D'imṫiġ
leóṫab ċuir siad láim in
íoċtar láim in uaċtar, láim
in uaisle caruigeaċt a
tarraingt toibreaċa fíoruisge
aníos ṫrí lár na gcloċa glasa
míl aon fear ó ṫioradan go
ṫuaradan a ṫioċfaḋ a breaṫ-
nugaḋ ar gaisge, caṫ na cruaiḋ
ċomrac naċ orrṫab a ċoir a
ṫeaċt a breaṫnugaḋ. D'eanfaḋ
siad bogán dem cruadan ⁊
cruadan dem bogán na

spreabróċaí a bí siad a ḃaint
le na geopa bí siad ḋá geuṙ
. Coin faḋa uaiċab go ruib siad
a caḋeaḋ na gealleaċ abí a
Caiċe ain ṗiopa 'sa Doiṁan Soir.
ċug sé corr ḋen faċaċ ċuir sé go
ʒlúnuiḃ í, an ḋarna corr go
básca agus an criomaḋ corr go
meall a ḃráḋaig. "Talaiṁ as ḋo
Cionn a ḃioḋaig" aḋeir sé. "Ċíḋim
go ḃ'eaḋ aḋeir an faċaċ". "Tiúbrfaiḋ
mé ~~lais~~ mi'eaċ caol ḋuḃ ḋuit,
an claiḋeaṁ solus, fáinne na hoige
an pairtín toc'slainte agus an
tslaitín ḋraoiḋeaċt a coisgfeas
ḋo ḃeirc ḋreáċar ó ḋraoiḋeaċt
agus tiubrfaiḋ tú ceaċrumaḋ
mianam ḋom." "Le ḃfáig me iad"
aḋeir sé." "ʒeobfaiḋ tú 'san ang mór
sin ṫall iad" aḋeir a faċaċ "aċ

"Tairriġ mé féin mar níl ann aċ go
mbeinn féin agus mo ḋreaċair i ndon
iompuġaḋ" "Ó iompuġaḋ mise í"
adeir Seal Ḃlác. Cuaiḋ sé anonn
agus d'iompuiġ sé an clár ḋein
arġ agus ṫug sé aníos aisċe
an tslaitín ḋraoiḋeaċt, an
póitín íoċslainte agus an claiḋeaṁ
solus. Ṫug an faċaċ an fáinne
ḋá ṁéir ḋó agus dubairc sé leis
go raiḃ an eaċ 'sa stábla. "Cé ḃféiċfainn
mé faobar mo ċlaiḋiṁ anois" adeir sé.
"An sinneán is broċuiġṫe ḋá ḃfeiċfiḋ
tú anso" adeir sé "féaċ air é 7
sé an ċaoi mbeiḋ faobar a ċeaċt
air." "Ní ḟeicfinn rud a bíṫ ann"
adeir Seall ṁaċ is bréine íst na
ḋó. Ḃain ceann ḟúin' 'ga bualaḋ 7
gcongar an ġeill an ṁeaill agus an
mumil. Ḃain sé de anuas gan

truisle gan tabaiṙle é gan meisge
gan mearaṁal, ġaḃ sé ina ḋeas
láiṁ é agus ḃuail sé i gclár
an ċúdain é. "Aḋór mór duit"
adeir a ceann" da mbeinn-se
suas ar leac a ċuirdeoċainn."
"Nuair aḃí tú suas" adeir seisean
ba dona ċú". Ruġ sé ar an
tslaitín ḋraoiḋeaċta ansoin agus
ḃuail sé an ḃeirt ḋreatúraċa
di agus rinne sé beirt fearaisc
ḋioḃ. Annsin ḃí an lúċ mór
ag aḃ roinne céile. Cuaiḋ siad
ansoin coṁ fada le cuirt an
faċaiġ go ḃfaca sé cuile sórt
da raiḃ tuirce agus go ḃfaca
sé an caic caoḋuḃ. Ṫainiġ
siad ar ais ansoin coṁ fada
le teaċ an faċaiġ mór eile
Nuair aṫí siad ann ansoin

Dubáirt bean an ceud faċaiġ leis
go raib an faċaċ ba ṁeasa le
marbuġaḋ fós aige agus naċ raib
aon ṁaiṫ dó a ċainnt go
mbeaḋ sé sin marbuiġṫe. Bí
sé seo an faċaċ agus ma rí ar
an ~~b~~ áit. D'imiṫiġ le Geall Mac
Láir na Ṁaireaċ agus le na beirt
dreaċar agus le mac rí na France
go ndeaċaiḋ siaḋ coṁ fada leis
an áit a raib cúirt an faċaiġ
seo. Ac a bpoinnce a ḋtáiniġ sé
ansoin ċuaiḋ sé agus buail
sé an cuaille coiṁlac nar
fág sé laoġ i mbuinn, searaċ
i láir, iasg ar linn, girrfiaḋ
i dtom na leanb i mnaoi
nar bain sé trí iompuġaḋ
beo agus marb asdab agus iad
iompuġaḋ ar ais arísc. D'éiriġ

an bolsgaire boird i mbarr na cúirte agus d'fiafruiġ sé céard a bí sé iarraiḋ. Dubairt sé go raiḃ sé 'ġiarraiḋ seaċt gcéad ar aġaiḋ seaċt gcéad ar a cúl, seaċt gcéad ar ġaċ taoḃ ḋe agus fear radairce uaiḋ sin amaċ. Táinig sin aige an méid sin fear. "Ḃoil" adeir sé "is boċt liomsa a ḋul a marbuġaḋ an méid sin fear agaiḃ aċ go gcaiṫfinn siḃ a ṫabairt amaċ ó ḃí siḃ faoi ḋliġeaḋ an ḟaċaiġ aċ cé is fearr liḃ an lá ainnsa na ag an ḃfiacaċ." "beiḋ a gcongnaṁ agus a gcuiḋeaċ a'ḋ sa cuile ball ḋe'n ḋoṁan ḋá siuḃalfiḋ tú agus 'san áit a ḃfuil tú in a éirigeann leat an faċaċ a ṁarbuġaḋ." D'imtiġ leis agus

buail sé an cuaille cointeac aríst. D'éiriġ an bolsgaire boird amaċ aríst agus d'fiafruiġ sé de cionnus abí sé iarraiḋ. "Tá mé 'g iarraiḋ an faṫaiġ móir" adeir sé "is boċt liom an méad seo fear a marḃuġaḋ gan aon údar." Ṫáiniġ an faṫaċ aige amaċ ansin agus d'ionnsuiġ siad a ċéile. D'ionnsuiġ siad a ċéile ar an talam ar druim agus rinne siad cuile sórt beiċíḋiġ do ċéile aċt ní dearnaiḋ siad aon maiṫ do ċéile agus ansin ċuaiḋ siad 'san aer agus ní faca an muinntir abí ar talam aon blas ar fear trí lá de ċluiṫċe ċanacaib. Ar maidin an ceaċramaḋ lá ṫuit siad anuas ina dá

bhfear ar a talamh agus iad curtha. Nuair a thuit siad ansoin connaic sé sgríobhtha ar claidhimh an fhathaigh nach raibh aon áit marbhughadh don fhathach go marbhuigheadh a chlaidhimh féin é. Bhuail sé buille den claidhimh 'sa láimh ar a bhfathach gur sgaoil sé uaidh a claidhimh agus rug an geal mhac air agus bhuail sé an fathach i gcongar an beul an mheall agus an mhuineil. Bhain sé de anuas gan truisle gan tabhairt uic é, gan meisgl gan mearamhal, gabh sé 'ma dheas lámh agus bhuail sé i gclár an éadain é. "Níor mhór duit" adeir a ceann "dá dtéighinn-se suas arís leath na bhflaith ní bhainfeadh anuas mé." "Rinne

mise an ṫap is fearr riaṁ ċuig mé
cead duit a ḋul suas" adeir
Geal Ṁac. Ṫáinig siad ar ais an
sin nuair a ḃí an faċaċ marḃ ⁊
a ċuid áiteaċa gafáilte suas
acab. Nuair a ḃí siad 'sa mbaile
ansoin ṗós trí ṁac a rí na
trí inġean agus ċait siad bainis
seaċt n-oiḋċe agus seaċt lá na
raiḃ fios cé ḃfearr an ċéad oiḋċe
ná an oiḋċe deireannaċ agus ḃí
ṁac rí na Fraince agus a ḃean
féin an aonfaċt leoṫab. Nuair
a ḃí an ḃainis tart "anois" adeir
bean an faċaig le Geal Ṁac
"fanfaiḋ tusa an aonfaċt liom
sa san áit seo ċoiḋċe". "Ní
mar sin a ḃeas a sgéal cár a'
ḃit" adeir Bala Ġréine "aċ
fanfaiḋ dom ṁac an aonfaċt

leat, tá áit níos fearr ná an áit
seo ag Geall Ṁac naċ bfuil áit rí
an ríoġaċt seo aige. "Agus" adeir
sí "gabfaiḋ Duḃ Ṁac abaile go
dtí áit aṫar in Éirinn agus
tá a ndreabṫar seo agus mo
dreaṫair-sa le pósaḋ agus beiḋ
áit ṁaiṫ acaḃ-san féisin mar
beiḋ áit a ṁáṫar i Sasana ag
mo ~~mac~~ dreaṫair sa." Buail leoċaḃ ar
maidin, Ṁac Rí na Frainnce 7
a bean, Duḃ Ṁac agus a bean agus
eisean agus a bean go ndeaċaiḋ
siad don Frainnc. Caiṫ siad trí
no ceaṫair de laeṫeannta sa
bFrainnc aice dinnéir mar
bí Rí na Frainnce féin an
spórtaṁail nuair a ṫáinig
a ṁac abaile aige. Nuair a bí
siad ann ansoin cupla lá no

tri ċaitiġ siad go hÉirinn agus
bí fear na fáilte ag an áċair agus
ag a bean rompa. Nuair a bí sé
seo seaċtṁain ann dubairt Seal
Liaċ go mbeaḋ sé dul ag imteaċt
"Imtiġ" adeir bean a rí "agus
fan 'san áit a bain tú amaċ.
Agus tá do ḋreabtar agus mo
ṁac sa Niul le pósaḋ aċ níl
Niul sásta mór fós agus bí fios
aige fala ġréine ċuile sórt Coin
maiċ agus bí fios aim sa. Nuair
a pósfas Niul gabfaiḋ sé féin 7
a bean go Sasana." D'imtiġ
Seal Liaċ agus a bean tar na
ṁáṫreaċ agus d'fan Dub Liaċ
agus a bean féin sa mbaile agus
d'fan Niul agus an rígean ansoin
freisin go mbeaḋ sé an am
pósta aca.

20/8/32

Cab a dudáin an Gaeḋilge atá ar an bfocal Dwarf. Focal eile Gaeḋilge le na agaiḋ greasaiḋe na sgillinge aċ go bfuil greasuiḋe na sgillinge níos luga ná cab a dudáin. Cruċeál eile is ead Ceann Ordóige agus tá sé seo níos luga arís ná greasaiḋe na sgillinge.

Tá spaga faoi muinéal greasaiḋe na sgillinge agus dá ~~neirig~~ neiriġleóċaiḋ breiṫ air agus an spaga a ḃainnt ḋe ní ḃeiḋfeá go deó gan airgead. Ní ḃeaḋ 'sa spaga aċ sgilling san iarra aċ níl aon uair dá mbainfeá an sgilling as naċ dtiocfaḋ ceann eile ann ina leabaiḋ.

Sé Ceann Ordóige an ceann is mó a bfuil droiḋeaċt aige acab. Sé a' cur ~~[illegible]~~ deireaḋ

leis na fianna mar a ċuir sé
ialaċ orrṫaḃ a céile a marḃuġaḋ
leis na punanaċa.

20/3/32

Órain an Báḋ Dóiġe

Báḋ a Dóiġeaḋ i gCarna

Nár laga Rí na nGrást Liodáin isteiġ i gCarna
Nač dtug a ceann ab fearr riaṁ ḋo aon ḟear
Mar is aṁlaiḋ 's mó ḃí a ḋream i ngoirm
    mór sgaċ áit
Agus ealaċ trom acab ar barr na sléibte.
Ma olaṁ 'sa tráiġ bán, col ceaṫar ó a
    ṁáṫar
Čosṁuil an clú 'sa bfairt seo ḋe Éirinn
Aċ cé breaṫ doiġ an báḋ béiḋ sé fós faoi an smál
Mar a maiṫfiḋ Rí na nGrást an sgéal ḋó.

Aṫair agus Árd Rí iarrainnse do ṗárdún
Ní agam atá an breiṫ ṫabairt ar aon ḟear
Aċ go mo cúis i bí ro ṁór ḋul a lapaḋ
    tógaḋ báid seoil
'S ní raib a leiṫid ar ~~po~~ Čuan Cinn tSáile

Nác iomaḋ púnt is céad caillead le i gclear
'S nác mairg a bain an bláṫ di
Tá faoisdiní géara le déanaṁ ar son a sgéil
agus tá comuċ de ċumaċt Mic Dé ag an
Eaglais.
Nuair a ṡéidfear a trumpainn buaḋarta
beiḋ an spéir ċoiṁ dub le gual
Éiriġeoċaiḋ na mairb as uaiġ fré céile
Éiriġeoċaiḋ an fairrge mór ina deataċ 's ina
ceó
Nuair a tiubarfar breiṫ ar sluaiġ ag an Árd Rí.

Tabair cé ḋóig an bód bí Cromaill ina ṗáirc
an áit na bpianta in Ifreann d'fága an péire
Admuiġim an cás mar 's olc í an aiṫriġ mall
Tá in branda orrtab nác bféadfaiḋ siad a
ṡéanaḋ
'S a raib sé uaig na ṫall fir ai biṫ a bfearr
Ná na loideáin nuair bíos an aonfoċt
Aċ go mba loideánaċ bréag saib é

~~Ar loc arsain a táinig~~

Is gur aragaiḋ na bfearr a' bfearr ceileiḋ
  feiċeainc.

Nuair ṫeigdís ’na mbaile ṁóir bíoḋ lán ’sa
  ċruaiċeaḋ leoṫab

agus rum aca dá ól agus brainde

bí an taob eile díob ċoiṁ gaibṫeaċ le airgead
  is baiḋ

Clann Domnaċaiḋ breaġ na Ceiṗe.

’S nać iad a muinntir atá dall

Tá ag iarraiḋ an Ceann is fearr

mar fríḋ ar Oisín molaḋ na féine

Nuair a ċruinnig orrṫab Coisir,
  Maiṫnigun gus Seoisef

a raib ó baile an Róba isteaċ an aonfeaċt

ḃriseadar a' coisḋe agus spreagadar a'
  gceongnaim

’gus glanadar gan stróḃ an Taonaċ

30/3 32

An Ċigearna Sona

Fear abí ann a raib cruit mór
aige. Nuair abí sé le linn bás fagáil
ansoin sé raib aige le tabairt
ḋóib, muileann ḋo fear acab,
gearán bán de'n ḋara fear
agus an teaċ ḋo'n fear a b'óige
agus ní raib an aonfaċt leis an
bfear seo 'sa teaċ aċ cat. Nuair
abí a raib 'sa teaċ ansoin
caitte acab seas siad suas a
breaċnuġaḋ ar a ċéile. Labair
a cat. "bail" adeir sé "má
ṫéiġeann tusa agus mise
ṁarbuġaḋ ḋeaman an mór an
aċair a bainfeas tú asam agus
má ṁarbuiġim sé tusa beiḋ
an ċuid deireanaċ díot lobṫa
orm sul má féadann tú
tcé. Aċ níl sí go reaċ ort toda

a ḋéanaṁ. Dá mbeaḋ sé go
réiḋ ort píosa leaṫair fágail ⁊
péire bróga a ḋéanaṁ ḋomsa
b'féidir go ndéanfainn rud
éigint a mbeaḋ maiṫ ann dó'a
beiṫ ann". D'imiġ leis agus
fuair sé píosa leaṫair agus rinne
~~sé píosa le~~ sé péire bróga ḋó'n
ċut. Nuair a bí na bróga
daingniġṫe suas aig a gcur ar
ḟéin fuair sé mála agus buail
leis go dtáiniġ sé ċoiṁ fada
leis an muileann. D'fiafruiġ fear
a muilinn de cá raiḃ sé a
ḋul. "Caiṫ slaimín beag coirce
sa mála seo dom" adeir a' cut.
Ċuaiḋ fear a muilinn a cur
coirce sa mála "ná cuir ann ac
slaimín beag" adeir a cut "mar
níl mé i ndon mórán iompar."

Nuair a bí an ~~coirce~~ coirce sa mála
caiṫ sé ar a ḋruim é agus
buail leis go dtáiniġ sé 7 ugleann
uaigneaċ amuiġ ar a sliab. Caiṫ
sé slam ḋe'n coirce amaċ ar
a calaiṁ agus d'fág sé béal an
mála osluiġṫe. Ní raib mórán
ḋeaír go dtáiniġ sirrfiaḋ 7
go ndeaċaiḋ sé ag iṫe an
coirce a bí caiṫṫe ar a calaiṁ,
agus nuair a bí sé sásta ann ag
iṫe d'imṫiġ sé agus níor b'
fada go dtáiniġ sé féin agus
sirrfiaḋ eile arís. An méid
a bí amuiġ ar a calaiṁ d'iṫ
siad agus ansoin breaċnuiġ
siad isteaċ sa mála agus
ċuaiḋ siad isteaċ ag iṫe an
coirce a bí sa mála. Nuair
a ċosuiġ siad 'g iṫe níompuiġaḋ

féin isteach 'sa mála. Dúin an mála
isteach orrthab. Táinig an gearrfiadh
agus chuir sé cor ar an mála 7
chroch sé leis é. agus níor stop sé
ariamh go ndeachaidh sé chomh fada
le cúirt a' Rí. Nuair a táinig
sé ag a gcúirt an céad duine
a casadh dó sé an chaoi ar
sgannruigh an duine sin.
Nuair a fiafruigheadh de cá
raibh sé dul. "Tá mé dul go
bhfeicfidh mé an Rí" adeir sé.
Dubhradh leis nach bhfeudfadh sé
an Rí fheiceál. "Caithfidh mé é
fheiceál" adeir sé "agus tabhair
áit a bhfuil sé tabhair chomh fada
leis mé." Nuair a chuaidh sé chomh
fada leis a' Rí sgannruigh
an Rí. "Cá'il tú dul" adeir
an Rí. "Tá mé teacht le do

ġirrfaḋ a' ċur mo ṁaiġistir
aiḋ le haġaiḋ aṫċraiṫ" aḋuir
sé "'sé caiṫfiḋ tú féin iaḋ a
ṁarḃuġaḋ mar ní maiṫ leis
rud marḃ a ḃiṫ a' ċur aġ do
ṡórt sa ḋe ḟear mar ḃronntanas."
"Agus céin tainm atá ar do
ṁaiġistir" aḋuir a' rí. "An
tiġearna sona" aḋuir an
cat. "Ḃiod tá mé an lonġcanac
an sin" aḋuir a rí "fear
mar sin a ḃeiṫ cóm ġar dom
agus gan aiċniġ a ḃeiṫ agam
air". "Ó 'sé an sórt feare"
aḋuir a' cat "fear nac ḃfuil
ag iarraiḋ ainm a' ċur amaċ".
"Maiṫ fágann tú aon
ḃronntanas eile le taḃairt
dam" aḋuir a rí "tiuḃrfaiḋ
tú agam é - ceann maiṫ

no rud ḋéin tsórt sin". "Tiubharfaidh"
adeir an cat agus bhfeidir a
ṁáthreaċ. Ṫug sé ċúig punt
ḋóin cat agus ní raiḃ an
cat a ḋul 'ga nglacadh a
ḋeanaim amaċ nár ṫeastuig
siad uaidh aċ ċuir an rí ar
gan buiḋeaċas iad. Ṫáinig sé
abhaile ansoin ag a ṁaighistir.
"Seo ḋuit anois" adeir sé
"na cúig puint seo" agus bhfeidir
go mbeadh tuille agad nuair
a ḃeadh siad sin caiṫte.
Ḃuail an cat leis láir na ṁáthreaċ
agus an mála go dtí fear an
ṁuilinn. "Cáil tu ḋul" adeir
a' fear leis. "Tá mé 'g iarraidh
slaimín coirce" adeir an
cat. "Tiubharfaidh mé slaim
maiṫ ḋuit inniu" adeir a' fear.

"Ná tabair" adeir a cuc "mar is ar éigin a d'iompair mé an méid a ṫug tú ḋom inde abaile."
Nuair a fuair sé arsoin é agus ċuaiḋ sé i ngleann eile agus sgaip sé amaċ é ar nós an lae roiṁe sin. Is gearr go ḋtáinig pacaire uisge agus gur ṫosuiġ sé 'ġá iṫe. Ḋiṁiġ sé agus ba ġearr go raiḃ sé ar ais agus ceann eile an aonfaċt leis. Nuair aḃí an coirce aḃí ar a talaṁ iṫe aċ ċuaiḋ siad isteaċ 'sa mála agus nuair a fuair an cuc isteiġ iad rinne sé fearaċt na ngirrfiadaċa leoiṫaḃ. Caiṫ sé ar a ḋruim iad agus ċuaiḋ sé go ḋtí +cúirt a rí agus nuair a ċuala an rí go raiḃ sé a

teaċt dubairt sé é leigeann
aníos ċoin fada leis féin go
dtéigfeaḋ sé an cainnte leis
agus bí siad uilig caillte leis an
bfaitċios roiṁe. "Céurd tá
aid indiu" adeir a rí. "Pataiti
uisge" adeir sé "Peire" adeir
a rí. "Ní ṡeaḋ" adeir sé "dá
ṫri cinn." "Creidim" adeir a
rí "gur mór a fear é do
maigistir-sa". "Is mór"
adeir a cat. "A bfuil cúirt breaġ
aige". "Níos breaġta na do ċúirt
sa" adeir a cat. "A mbíonn
sé a coinġbeál stoc" adeir
a rí. "Ó maidir le stoc" adeir
a cat "ní féidir iad a ċomhaireaṁ."
"A mbíonn curuiġeaċt déanta
aige." "Ó saoġal dubh" adeir
a cat. Ar hní an ~~[illegible]~~ méid

a bfuil gnó aige de. Dá mbeiċfeá
a siubal go ceann seaċtmaine
ó ṫuaiḋ ní bfaiġfeá aon fear a
bfuil an oiread féar is coirce
curṫa aige leis." "Muise meas tú"
adeir a rí "a bpósfaḋ sé m'inġean."
"Bail níor ċuala mé a cainnt ar
aon bean ariaṁ" adeir a' Cat
aċ más maiṫ leatsa t'inġean
a pósaḋ, níor iarr mise ar aon
blas a ḋéanaṁ ariaṁ naċ ndéarnaiḋ
sé agus iarrfaiḋ mé air t'inġean
a pósaḋ." "Creidim thú" adeir
a' rí "agus b'feidir go bfuil a'
ceart aige aċ raċfaiḋ mé féin
a breaṫnuġaḋ ar a áit a
máireaċ". "Téiġ" adeir a' Cat.
Ṫug sé cúiġ punt eile don ċat.
"Maiṫir le airgeaḋ" adeir a'
Cat "níl sé a teastail uainn

sé níl sé ceart duine uasal
a ḃiṫ a eisteaċ ná bé aṁáin
do léiġiḋ-sa ḋe ṙí." D'imiġ
leis a' ġeuṫ agus ḃí sé siubal
leis a bóṫar agus connaic sé páirc
féir agus sgór spealadóirí istiġ
innte 'ġá ġearraḋ. *Labair sé
leis na spealadóirí agus arní
sgannrúiġ siaḋ. "Má ḟeiceann
sib" adúirt sé "fear a ḃíċ a ḋul a
bóṫar seo a ṁarcaċ abruiġí
leis gur leis an tiġearna Sona
an páirc seo nó mar a
ndéarfaiḋ béiḋ mise suas lib."
"Déarfaiḋ muid" adúirt na
spealadóirí "níl fios againne
cé 'n tiġearna ar leis í agus
b'féidir gur fearr fios a'd
féin é ná againne." Ní ṁórán
eile abí siubalta aige nuair a

Casaḋ páirc eile leis ċoṁ mór
leis an gcéad ṗáirc agus an
oiread céudna fear istiġ a'
baint coirce innte. Labhair sé
leóṫab agus arís ṫáinig
fuiscíos orrṫa "Má feiceann
sib fear a bhí ag dul ṫart anseo
amáireaċ" adeir sé "a
ḋfiarróċas ḋíb cé leis an ṗáirc
sin a bhruiġ gur leis a tiġearna
sona í." "Níl fios aínneacéin
Tiġearna ar bhiṫ" adeir siad
ach ní chuirfiḋ sé mórán as
duine é sin a ráḋ leis."
Bhuail sé leis ansoin go dtáinig
sé go dtí cathair nach bhfaca sé
ceann ċoṁ breaġ léiti ariamh.
Nuair a ċuaiḋ sé isteach bhí
fear istiġ roiṁe! "Is cosaṁail
le draoiteadóir ṫusa" adeir a

Cat. "b'féidir go b'ead" adeir aifear
bí siad a' breathnughadh ar a chéile agus
cébí faiscios abí ag a dhraoidheadóir
roimh an gcat ní raibh faiscios
a' bít ag a gcat roimhe. "Ní ceapaim
go bfuil mórán dhraoidheachta a'd"
adeir a cat "mar a ndeunfá bó
díot féin." Rinne sé bó dé féin.
"Ba cheart duit" adeir a cat "a
luichín beag a dhéanamh díot féin
go dtosócá a rith orm". Rinne
sé luch dé féin agus thosuigh sé
a rith ar a gcat, thosuigh an
cat a rith uaidh ach ba gearr
gur buail a' cat a chos timcheall
agus gur chuir sé a cloigeann
suas ina béal agus changail sé
é. Bí an draoidheadóir ina
phaiteanna agus airm mairidh
le na cuid calaichtí raibh aige

cunncas orr ċab. D'imṫiġ leis
a ġeuit agus ṫáiniġ sé abaile go dtí
na maiġistir. "Anois" adeir sé
"éiriġ go breaġ moċ amáireaċ ⁊
caiṫ díot an éadaċ sin agus
téiriġ amaċ sa loċ agus niġ
ṫú féin agus niġ go maiṫ ṫú
féin freisin. Tá an rí a
teaċt amáireaċ a breaṫnuġad
ort agus níl fios agamsa naċ
dtiofuid an inġean an aonfaċt
leis." Nuair a d'éiriġ an fear
ar maidin ċuaid sé 'na
loċa. Nuair a d'éiriġ an rí
ċuaid sé féin ag siubal ⁊
dubairt an inġean go leanfad
sí féin é. Bí an rí ~~[illegible]~~ ag
imṫeaċt leis go dtáiniġ sé go
dtí na fir a bí bainnt an
féir. "Cé leis an páirc sin"

adúir sé. "Leiṡ a ṫiġearna sona"
adeir siad san. "Nać iongantać"
adúir sé "nać gcuala mé an
ċaint ar an ḃfear sin ariaṁ".
Ḃí sé siuḃal leiṡ go dtáinig sé go
dtí na fir aléi buinnc an ċoirceo.
"Ce leiṡ í sin" adeir sé leiṡ na
fir. "Leiṡ a ṫiġearna sona"
adeir siad san. "Creidim"
adeir sé leiṡ féin "gur fear ṫar
ċionn é seo, ma ṗósaim-se
m'inġean ċor a' ḃit is ainm
a ṫá an ċeirt." Ḃí sé siuḃal
leiṡ go dtáinig sé go dtí an áit
a raiḃ an fear annuig sa loc. Ḃí
an áit ansin agus é breaċniġad
go hiongantać ar ċaon taoiḃ de.
"Ceard ta ort anois" adeir a'
rí. "Ta caiteal 7 feargorm"
adeir a ċuc. "Mar d'fág an

maiġistir sin atá orm an ċúirt
molú go dtáinig sé ar snámh ṡa
loċ seo mar 's fear mór snáṁa
d'fág sé an teaċ ṫáinig mise ar a
ṫóruiġeaċt agus deir sé liom.
nuair a ċuaiḋ sé amaċ ṡa
loċ seo go dtáinig ealaḋa agus
go dtug slad leis a ċuid euḋaiġ.
"hunga leat" adeir a rí "go dtí mo
ċúirt-sa agus tabair culaiṫ euḋaiġ
as mo ċúirt sa aige." "Naċ gairid
dom an ċúirt sainnt féin ná
do ċúirt sa" adeir a cat "aċ
nár ṁaiṫ liom corruġaḋ as
seo go dteagfaḋ duine eicint
a ḃeiṫ a breaṫnuġaḋ ar seo."
Ċuaiḋ sé go dtí cúirt an
droseadóir agus ṫug sé leis
culaiṫ le haġaiḋ an ḟir agus
nuair a ṫáinig sé ar ais leis

an fear an céudnaċ ar féin. Nuair
a ṡiubail sé aníos "a bpósfaiḋ tú
m'inġean" adeir a rí. "Níl fios
a'm" adeir a fear. "Tá ḟios am
su go bpósfair" adeir an Cut. "Rud
a bíċ a ḋiarrḟas ruġa orm deanfaiḋ
me é" adeir sé leis a gcut.
"Siubail uaib ag a gcuirt" adeir
a Cut d'fág me bolsgaire a
réiḋteaċ béili ḋíb nuair a
d'fág me an ċuirt." Nuair a bí
siad a teaċt ag a gcuirt ce bíoḋ
a siubal aníos aċ an inġean,
agus nuair a ċonnaic sí an
fear ċuir sí a dá láiṁ
timċeall air. Ċuaiḋ siad
isteaċ 'sa gcuirt agus bí an
bord ba breaġṫa faoi 'n doiṁan
leagṫa aniugs rompa agus
fear breaġ 'ġa leagan aniugs.

Nuair abí an dinnéar caiṫte acab dubáirt a cut go raiḃ se coim maiṫ dóiḃ fios a ċur ar ṡagart meise agus ar ċléireaċ uisge agus pósaḋ. Cuireaḋ fios orrṫaḃ agus ṫáinigeadar agus pósaḋ iad. Ṫug an cut síos do ansoin an méid abí ag an droicadóir far paircéanna, cúirt agus airgead agus ba leis an bfear iad ansoin. D'fan a cut an aonfáit leoṫaḃ agus bí se aċaḃ le ḣagaiḋ ċuile sórt agus ní raiḃ aon boctugaḋ ma gerom an fad is bí an cut aċaḃ. Seúrḋ abí sa geut e féin draoiceadóir aċ go raiḃ se ag imṫeaċt ma ċut.

Dán Ḋonnċaḋ Ṁóir ⁊ Sgéul.

Sgéul faoi ḟear a léi a ḟoiġléireaċt

~~Sgéul [illegible]~~

Girr ḟiaḋ Ruistín na mban laé,

bean a ċuaiḋ in aonaiġ le bí – Béarlaisteaċ.

An Láir Ḋonn

An Giolla Deacraċ

Crosgan na Fairrige Dearg.

Sgéul Clainne Lin Ríġ.

[illegible]

Maide bradaċ — Trap Door
(Micilín)

feall lice — Trap Door
(Pádraig Ó Gabáin)

Deir Micilín "gur as Tír na hÓg a tagann a fíor uisge.

Cab a Ḋuḃáin = Dwarf :-8
Muirḃeaċ = Sarsfield.
Gréasaiḋe na Sgillinge – Dwarf aċ naċ bfuil sé ċoin mór le Cab a Ḋuḃáin.

Sgéul Maolra Óg